

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

Завдання
до практичних та семінарських занять
з навчальної дисципліни
"ІСТОРІЯ ЕКОНОМІКИ
ТА ЕКОНОМІЧНОЇ ДУМКИ"
для студентів напряму підготовки
6.030509 "Облік і аудит"
усіх форм навчання

Харків. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016

Затверджено на засіданні кафедри економічного аналізу.
Протокол № 5 від 18.12.2015 р.

Укладач Г. Г. Сапрун

З-13 Завдання до практичних та семінарських занять з навчальної дисципліни "Історія економіки та економічної думки" для студентів напряму підготовки 6.030509 "Облік і аудит" усіх форм навчання / уклад. Г. Г. Сапрун. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016. – 64 с.

Подано завдання, які містять плани практичних занять з кожної теми навчальної дисципліни, запитання для засвоєння матеріалу, практичні завдання, перелік термінів і визначень, теми доповідей. Наведено список основної та додаткової літератури.

Рекомендовано для студентів напряму підготовки 6.030509 "Облік і аудит" усіх форм навчання.

Вступ

Трансформаційні процеси, що відбуваються в економіці України, викликають об'єктивну необхідність у підготовці фахівців-професіоналів нового типу, здатних органічно поєднувати глибокі теоретичні знання із практичними навичками в господарській діяльності, ініціативно та творчо діяти за ринкових умов. Здійсненню цього важливого завдання сприяє вивчення навчальної дисципліни "Історія економіки та економічної думки" (ІЕЕД).

Як свідчить історичний досвід, економічні погляди й концепції не тільки пасивно відображають економічну практику, але й певним чином впливають на неї.

Саме поєднання історії розвитку господарства з історією розвитку економічної думки в межах навчальної дисципліни допомагає студентові зрозуміти загальну спрямованість еволюції економічної науки, її взаємозв'язок з економічною політикою, прийняттям стратегічних та оперативних рішень, а головне, сформувати загальноекономічний світогляд майбутнього фахівця.

Навчальна дисципліна "Історія економіки та економічної думки" є нормативною навчальною дисципліною, яку вивчають, згідно з навчальним планом підготовки фахівців освітнього ступеня "бакалавр" напряму підготовки 6.030509 "Облік і аудит" усіх форм навчання.

Вивчення навчальної дисципліни дає можливість набуття досвіду аналізу процесів трансформації поглядів на економічне становище держави, вироблення навичок у самостійній роботі з літературними джерелами, поглиблення та розширення економічних знань.

У процесі навчання студенти здобувають необхідні знання під час проведення аудиторних занять: лекційних, практичних (семінарських). Найбільш складні питання винесено на розгляд та обговорення під час практичних і семінарських занять.

"Історія економіки та економічної думки" – навчальна дисципліна, що допомагає студентові зрозуміти загальну спрямованість еволюції економічної науки, її взаємозв'язок з економічною політикою, прийняттям стратегічних та оперативних рішень.

Мета дисципліни – забезпечити поглиблене вивчення та творче опанування еволюції світової економіки та змісту провідних економічних учень у конкретно-історичних умовах їхнього виникнення та розвитку для

формування у студентів навичок у самостійному й нетенденційному оцінюванні та виробленні альтернативних варіантів господарчої політики.

Для досягнення мети поставлено такі **основні завдання**:

методологічне – дослідження економічної історії та економічної думки як процесу пізнання еволюції економічних систем; осмислення генезису економічних поглядів, шкіл та течій;

навчально-методичне – поглиблення знань у галузі економічної історії; систематизація й періодизація економічних учень, шкіл і напрямів економічної думки;

виховне – гуманізація економічної освіти, поширення наукового світогляду майбутніх фахівців; вивчення вітчизняної економічної спадщини, наукових пріоритетів і внеску українських учених-економістів у світові економічну теорію та практику;

практичне – підготовка висококваліфікованих спеціалістів.

Предметом вивчення є історичний процес еволюції світової економіки та економічної думки.

До вивчення навчальної дисципліни "Історія економіки та економічної думки" студент приступає, обов'язково опанувавши певну кількість базових навчальних дисциплін гуманітарного циклу, а також такі навчальні дисципліни, як: "Економічна теорія", "Політична економія", "Макроекономіка", "Мікроекономіка" – загальноекономічної підготовки сучасних фахівців. Теоретичною основою цієї навчальної дисципліни є "Економічна теорія". Водночас вона має тісний зв'язок із політичною економією, мікро- та макроекономією, національною економією, державним регулюванням, міжнародною економією, історією України, загальною теорією статистики, теорією економічних інформаційних систем, соціальною історією, економічною географією, соціологією, політологією, історією культури тощо, вивчення яких сприяє глибокому засвоєнню як загальнотеоретичних економічних дисциплін, так і конкретних (галузевих) сфер економіки (економіки промисловості, сільського господарства, транспорту, торгівлі та ін.).

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент має

знати:

загальні соціально-економічні характеристики окремих періодів розвитку світового господарства, відповідно до цивілізаційного підходу;

соціально-економічні характеристики розвитку світової економіки та окремих країн Європи, США, Японії, України, Росії;

шляхи й методи накопичення капіталу, розширення та вдосконалення виробництва;

основні проблеми соціально-економічного розвитку на сучасному етапі та шляхи їхнього вирішення;

еволюцію поглядів на економічні процеси;

закономірності розвитку світової та вітчизняної економічної думки;

загальну спрямованість еволюції економічної науки та трансформацію її генеральних напрямів;

закономірності формування й розвитку економічних теорій і шкіл;

наукові основи економічної політики держави;

уміти:

аналізувати, визначати тенденції й напрями економічного розвитку в конкретно-історичні періоди;

здійснювати порівняльний аналіз основних економічних шкіл (раннього та пізнього канонізму, меркантилізму, класичної школи політичної економії, марксизму, маржиналізму, історичної школи, кейнсіанства, неолібералізму, монетаризму), визначаючи їхні позитивні та негативні сторони;

розуміти будь-яку економічну ситуацію та власне місце в ній, а головне, не боятися приймати оптимальні рішення, якщо потрібно інноваційного характеру, спираючись на здобутки світової та вітчизняної думки;

формулювати власні рекомендації щодо реалізації, ураховуючи специфіку традиційних особливостей соціально-економічної системи України.

Практичне заняття – це форма навчального заняття, за якої викладач організовує детальний розгляд окремих теоретичних положень навчальної дисципліни та формує вміння та навички у їхньому практичному застосуванні шляхом індивідуального виконання студентом сформульованих завдань.

Семінарське заняття – це форма навчального заняття, за якої викладач організовує дискусію навколо попередньо визначених тем, до яких студенти готують тези виступів.

На кожному занятті викладач оцінює підготовлені студентами доповіді та презентації з окреслених питань, їхні виступи, активність у дискусії, вміння формулювати та відстоювати свою позицію тощо.

Підсумкові бали за кожне заняття виставляють у відповідний журнал. Набрані студентом бали за окремі заняття враховують у процесі накопичення підсумкових балів із цієї навчальної дисципліни.

Змістовий модуль 1

Становлення ринкової економіки та ринкової економічної теорії

Тема 1. Предмет і метод історії економіки та економічної думки

План практичного заняття

1. Предмет навчальної дисципліни "Історія економіки та економічної думки".
2. Завдання та функції дисципліни.
3. Напрями й етапи розвитку економічної історії та економічної думки.
4. Методи наукових економічних досліджень.

Запитання для засвоєння матеріалу

1. У чому полягає зміст навчальної дисципліни "Історія економіки та економічної думки"?
2. Чому потрібно вивчати цю навчальну дисципліну?
3. Пояснити основні методи та функції історії економіки та економічної думки.
4. Охарактеризувати джерела вивчення історії економіки та економічної думки.
5. Під впливом яких факторів трансформуються погляди й концепції економістів?
6. Пояснити сутність основних підходів до періодизації економічної історії.

Практичні завдання

1. Навести приклади практичного застосування знань з економічної історії в повсякденній діяльності фахівця з економіки.
2. У концепції про постіндустріальне суспільство стверджують, що, залежно від рівня техніки в суспільстві, переважає певна сфера економіки, для якої характерні певний вид економічної діяльності, спеціальні форми соціальної організації та певний соціальний стан суспільства. Заповнити табл. 1:

Форми соціальної організації та певний соціальний стан суспільства

Сфери економічної діяльності	Рівень розвитку виробництва	Форми соціальної організації	Соціальний стан суспільства
"Первинна"			
"Вторинна"			
"Третинна"			

3. Деякі економісти вважають зайвим звертатися до теорій та поглядів минулого. Вони впевнені, що ці теорії та погляди втратили своє значення, тому на знайомство з ними не слід витратити час. Чи згодні ви з таким твердженням?

4. У яких випадках економічні явища краще розглядати за допомогою історичного методу, а у яких – логічного? Навести позитивні й негативні риси цих методів.

5. Чи правильні такі судження:

а) економічна наука поступово стає природничо-науковою дисципліною, тому що в ній дуже широко застосовують точні математичні методи;

б) економічна наука відрізняється від природознавчих наук неможливістю проведення повністю контрольованого експерименту;

в) модель є абстракцією дійсного явища.

6. Визначити авторів періодизації економічної історії за певними критеріями та заповнити табл. 2:

Автори періодизації економічної історії

№ п/п	Критерії періодизації економічної історії	Автори
1	Водні шляхи сполучення	Ф. Ліст
2	Гроші	К. Маркс
3	Торівля та обмін	Б. Гільденбранд
4	Грошовий обіг	В. Левитський
5	Кредит	П. Мечников
6	Культура	Е. Мейєр
7	Клімат	У. Ростоу
8	Релігія	А. Тойнбі

7. Відомий дослідник історії економічної думки Марк Блауг у своїй роботі "Економічна думка в ретроспективі" висловив таку думку: "Сучасна теорія покрита шрамами вчорашніх проблем, які вже вирішені, вчорашніх промахів, які вже виправлені й не можуть бути повністю зрозумілі, якщо не розглядати її як спадщину минулого". Який методологічний підхід до дослідження історії економічних учень сформульовано в наведеному вислові: абсолютистський; кумулятивний; релятивістський; еволюційний?

Теми доповідей

1. Становлення економічної історії як самостійної науки.
2. Суспільні функції економічної історії.
3. Критерії періодизації економічної науки.
4. Творчі функції історії економіки та економічної думки.

Основні терміни та визначення

Методи абстракції, дедукції та індукції; компаративний метод, еkleктичний принцип, діалектичний метод, метод наукової абстракції, історичний та логічний методи, цивілізаційний підхід, моделі наукового пізнання.

Тема 2. Господарство первісного суспільства та його еволюція на етапі ранніх цивілізацій

План практичного заняття

1. Основні етапи господарської еволюції первісного суспільства.
2. Особливості господарства країн Стародавнього Сходу.
3. Економічна думка Стародавнього Сходу:
 - а) економічна думка Стародавнього Єгипту;
 - б) регламентація господарського життя у Вавилонії, закони Хаммурапі;
 - в) економічна думка Стародавньої Індії, закони Ману.
4. Господарське життя трипільців.

Запитання для засвоєння матеріалу

1. Охарактеризувати господарську діяльність людей на різних етапах первісного суспільства за такими параметрами:
 - а) форми власності;
 - б) основні види господарської діяльності привласнюваного та відтворюваного господарств;
 - в) основні форми суспільно-господарської організації життя.

2. Назвати причини розпаду первісного суспільства.
3. Визначити загальні закономірності економічного розвитку країн Стародавнього Сходу.
4. Розкрити сутність давньоєгипетської системи освоєння сільсько-господарських угідь.
5. Охарактеризувати умови зародження та розвитку держав Дворіччя.
6. Назвати особливості господарського розвитку Староавилонського царства.
7. Назвати основні риси господарства первісного суспільства.
8. Охарактеризувати основні етапи господарської еволюції первісного суспільства.
9. Які фактори обумовили неолітичну революцію?

Теми доповідей

1. Особливості східного рабства.
2. Господарське життя на території України первісної доби.
3. Техніко-економічні досягнення країн Стародавнього Сходу.

Основні терміни та визначення

Первісне господарство, неолітична революція, натуральне господарство, привласнюване господарство, відтворюване господарство, община, рабство, східне рабство, азіатський спосіб виробництва, господарська діяльність, регулювання господарських відносин.

Тема 3. Особливості господарського розвитку та економічної думки періоду формування світових цивілізацій

План практичного заняття

1. Господарство та економічна думка Індії та Китаю:
 - а) відображення господарського розвитку Індії у другій половині I тис. до н. е. у праці "Артхашастра";
 - б) старокитайські економічні ідеї в руслі основних течій суспільної та релігійної думки: конфуціанства, легізму, моїзму та даосизму.

2. Економічні причини розквіту та занепаду країн античного світу:
 - а) основні етапи економічного розвитку Стародавньої Греції;
 - б) розквіт і занепад рабовласницького господарства у Стародавньому Римі.
3. Антична економічна думка:
 - а) економічні погляди Ксенофонта, Платона, Арістотеля;
 - б) питання організації рабської праці та проблеми управління великою приватною власністю у працях Катона, Варрона, Колумелли.

Запитання для засвоєння матеріалу

1. Зробити порівняльний аналіз поглядів Конфуція та концепцій, викладених у трактатах Гуань-цзи та "Артхашастрі".
2. Визначити причину регламентації господарського життя на Стародавньому Сході.
3. Назвати періоди розвитку Стародавньої Греції та основні тенденції функціонування їхніх економік.
4. Визначити основні риси афінського шляху розвитку. Що таке закони Драконта та реформи Солона?
5. Яким був спартанський варіант соціально-економічного розвитку?
6. Визначити основні причини здійснення Стародавньою Грецією колоніальної політики.
7. Як розвивалася внутрішня та зовнішня торгівля Стародавньої Греції?
8. Розкрити механізм формування рабовласницької економіки у Стародавньому Римі.
9. У чому полягає особливість моделей ідеальної держави у працях Платона та Арістотеля?
10. Розкрити сутність арістотелівської концепції про економіку та хрематистику.
11. Як вирішує проблему справедливої ціни Арістотель?
12. Зробити порівняльний аналіз економічної думки Стародавніх Греції та Риму. Визначити спільні та відмінні риси.

Практичні завдання

1. Визначити основні положення Кодексу Хаммурапі, які відображають характерні риси економічного розвитку Стародавнього вавилонського царства.
2. Визначити основні риси класичного періоду розвитку Стародавньої Греції.

3. Розкрити особливості та еволюцію рабовласницького способу виробництва у Стародавньому Римі.

4. Заповнити табл. 3:

Таблиця 3

Характеристика римських типів латифундій

№ п/п	Типи латифундій	Характерні риси
1	Централізована рабська	
2	Децентралізована зоклонами	
3	Змішана	

5. Навести аргументи авторів економічних ідей і концепцій стародавнього світу, за допомогою яких вони відстоювали пріоритет натурального господарства та засуджували розширення масштабів товарно-грошових відносин.

Теми доповідей

1. Формування Західної та Східної цивілізацій.
2. Господарство скіфів та античних міст-держав українського Причорномор'я.
3. Господарське життя у Старому та Новому Заповіті.
4. Товарно-грошові відносини античного світу.
5. Господарсько-економічний розвиток Спарти.
6. Економічні ідеї аграрного руху братів Гракхів.

Основні терміни та визначення

Телести, "середземноморська тріада", фети, поліс, фільварок, автаркія, ілот, сесахфія, фіаси, триби, оренда, класичне рабство, муніципія, патриція, плебс, колон, античне рабство, колонізація, поліс, міняли-трапезити, регламентація виробництва та споживання, багатство, "Домострой", поділ праці, економіка, хрематистика, еквівалентність обміну, пропорційність обміну, споживча вартість, мінова вартість, природний характер устрою держави.

Тема 4. Господарство та економічна думка суспільств Європейської цивілізації в період Середньовіччя

План практичного заняття

1. Особливості господарського розвитку суспільств Європейської цивілізації в V – X ст.:

а) господарський розвиток держави франків у V – XI ст.;

б) форми землеволодіння й соціально-економічні відносини в Західній Європі, їхнє відображення в "Салічній правді" та "Капітулярії про вілли".

2. Господарська система Західної Європи в XI – XV ст. Середньовічне місто та його роль у становленні ринкових відносин у Західній Європі;

3. Західноєвропейська економічна думка епохи Середньовіччя:

а) каноністи та Фома Аквінський;

б) ересі та Реформація.

4. Господарство та економічна думка середньовічного Сходу:

а) середньовічний Китай;

б) економічні ідеї Корану;

в) економічні погляди Ібн Хальдуна.

5. Господарство Русі-України у княжу добу:

а) економічні фактори утворення державності на українських землях;

б) форми і характер землеволодіння в Київській державі, категорії залежного населення;

в) міста, ремесла, торгівля в Київській Русі.

6. Пам'ятки економічної думки Київської Русі.

Запитання для засвоєння матеріалу

1. Назвати основні риси та етапи розвитку феодальної економіки в Західній Європі.

2. Визначити особливості общинної економіки у франків.

3. Як відбувався процес комутації ренти?

4. Назвати особливості общинного землекористування в середньовічній Англії

5. Як розвивався англійський феодалізм у XIV – XV ст.?

6. Визначити шляхи становлення феодальних відносин у Німеччині.

7. Унаслідок яких процесів сформувався Ґанзейський союз?

8. Визначити причини та наслідки комунальних революцій.

9. Якими були особливості левантійської та ґанзейської торгівлі?

10. Назвати аргументи авторів економічних ідей і концепцій Середньовіччя, за допомогою яких вони відстоювали пріоритет натурального господарства й засуджували розширення масштабів товарно-грошових відносин.

11. Які методи державного управління економікою та збагачення держави пропонували Лі Гоу та Ван Аньші?

12. Які економічні категорії відображено в Корані?

13. Розкрити сутність концепції соціальної фізики Ібн Хальдуна.

14. Охарактеризувати процес збирання данини київськими князями.

15. Визначити основні причини феодалної роздробленості Русі.

16. У чому полягала залежність Русі від Золотої Орди?

17. Як відбувалося формування удільних князівств?

18. Охарактеризувати торговельні зв'язки Русі у XIII – XV ст.

Практичні завдання

1. Порівняти процес феодалізації Німеччини та Англії.

2. Проаналізувати форми й характер землеволодіння на прикладі Англії та Німеччини.

3. Проаналізувати процес утворення національних ринків.

4. Заповнити табл. 5, порівнявши трактування економічних категорій ранніми та пізніми кантоністами:

Таблиця 5

Трактування економічних категорій ранніми та пізніми кантоністами

Ранні каноністи (святий Августин)	Критерії	Пізні каноністи (Аквінат)
	Поділ праці	
	Багатство	
	Обмін	
	Справедлива ціна	
	Гроші	
	Торгівельний прибуток та лихварський відсоток	

Теми доповідей

1. Форми й характер землеволодіння за судебником "Салічна правда".
2. Середньовічні міста: виникнення, розвиток, значення.
3. Міське ремесло. Цехи.
4. Внутрішня та зовнішня торгівля.
5. Купецькі гільдії. Гроші. Кредит.

Основні терміни та визначення

Рента, марка, алод, бенефіцій, феодал, маєток-сеньйорія, процес комунації, Ганза, гільдії, комунальні революції, цехи, мануфактура, необхідний продукт, додатковий продукт, каноністи, левелери, дигери, вартість, ціна, цінність, справедлива ціна, лихварський капітал, відсоток, товар, багатство, торгівля, теорія соціального прогресу (соціальної фізики), необхідний і додатковий продукт, споживча вартість, вартість, ціна, багатство, торговельний прибуток, полюддя, натуральний оброк, рядовичі, закупи, ізгої, холопи, вотчина, гостьба, гривна, шлях із варяг у греки, ясак, баскаки, ярлики, удільні князі.

Тема 5. Формування передумов ринкової економіки у країнах Європейської цивілізації

План практичного заняття

1. Розклад феодалізму та умови виникнення капіталістичного способу виробництва.
2. Великі географічні відкриття та їхній вплив на економічний розвиток Європи.
3. Первісне накопичення капіталу як висхідна точка становлення капіталізму.
4. Шляхи розвитку капіталістичного способу виробництва в Англії в XVI – XVII ст.
5. Особливості становлення капіталістичного способу виробництва в Голландії в XVI–XVII ст.
6. Історичні передумови виникнення, загальна характеристика та етапи розвитку меркантилізму. Меркантилістська політика західноєвропейських держав у період зародження ринкового господарства.

Запитання для засвоєння матеріалу

1. Якими були умови становлення ринкової економіки в Західній Європі?
2. Назвати фактори, що сприяли Великим географічним відкриттям.
3. Перелічити основні методи, якими користувалися європейські країни під час колоніальних загарбань.
4. Що таке "революція цін"? Якими були її економічні наслідки?
5. Визначити передумови формування ринкової економіки в Голландії.
6. Назвати історичні передумови виникнення меркантилізму.
7. Розкрити сутність концепції національного багатства та шляхів його примноження в поглядах ранніх і пізніх меркантилістів.
8. У чому сутність псування національної монети й до яких економічних наслідків воно може призвести?
9. Порівняти трактування грошей і їхніх функцій у період раннього та пізнього меркантилізму.
10. Розкрити історичні особливості меркантилізму в Англії та Франції.
11. На думку меркантилістів, позитивний торговельний баланс сприяє примноженню багатства нації. Чи справедливе це твердження?
12. Які зміни відбулися в системі володіння українськими землями, унаслідок національно-визвольної війни 1648 – 1654 рр.?
13. Які типи мануфактур існували в Україні у XVIII ст.?

Практичні завдання

1. Пояснити, чим відрізняється розсіяна мануфактура від централізованої.
2. Які передумови склалися для розвитку капіталістичного виробництва в Західній Європі?
3. Пояснити причини економічної відсталості Голландії в XVII ст.
4. Охарактеризувати розвиток банківської системи в Англії.
5. Що пропонував І. Т. Посошков у "Книзі про убогість та багатство"?

Теми доповідей

1. Особливості господарського розвитку Голландії мануфактурного періоду.
2. Аграрний переворот та революція 1640 – 1660 рр. в Англії. Розвиток мануфактурного виробництва.
3. Особливості розвитку Франції мануфактурного періоду.

4. Меркантилізм: економічне вчення та економічна політика.
5. Особливості розвитку ідей меркантилізму та сучасність.
6. Економічні наслідки національно-визвольної війни українського народу (1648 – 1654 рр.) та економічна політика Б. Хмельницького.

Основні терміни та визначення

Товарне господарство, соціальна диференціація, розширене відтворення, наймана робоча сила, технічний прогрес, мануфактура, мануфактурне виробництво, Великі географічні відкриття, економічні зв'язки, світовий ринок, революція цін, світова колоніальна система, аграрний переворот, лендлорди, процес обгороджування, первісне накопичення капіталу, протекціоністська політика, джентрі, меркантилізм, торговельний баланс, грошовий баланс, чистий продукт, земельна рента, суспільне відтворення.

Тема 6. Розвиток ринкового господарства в період становлення національних держав (друга половина XVII – перша половина XIX ст.)

План практичного заняття

1. Промисловий переворот у провідних країнах світу:
 - а) промисловий переворот в Англії: передумови, перебіг, наслідки;
 - б) особливості промислового перевороту у Франції та Німеччині;
 - в) історичні й соціально-економічні умови утворення США та особливості становлення ринкового господарства.
2. Зародження класичної політичної економії (В. Петті, П. Буагільбер, Р. Кантільйон, Д. Юм).
3. Економічна теорія фізіократів у Франції.
4. Економічне вчення А. Сміта.
5. Д. Рікардо – економіст епохи промислової революції.
6. Еволюція класичної політичної економії в першій половині XIX ст. (Т. Мальтус, Ж.-Б. Сей, Дж. С. Мілль, Г. Ч. Кері).
7. Методологічні принципи політичної економії марксизму.

Запитання для засвоєння матеріалу

1. Пояснити сутність терміна "промисловий переворот".
2. У чому специфіка промислового перевороту в Україні?

3. У чому сутність промислового перевороту в Англії? Яку роль у цьому відіграла бавовняна промисловість?
4. Яка специфіка промислового перевороту у Франції?
5. Як розвивалась кредитна система Франції в ХІХ ст.?
6. Як впливала зовнішня торгівля на економіку Франції в ХІХ ст.?
7. У чому специфіка промислового перевороту в Німеччині?
8. Назвати передумови промислового перевороту у США.
9. Визначити особливості та наслідки промислового перевороту у США.
10. Навести приклади антимеркантилістських поглядів В. Петті та П. Буагільбера. Чи відповідає їхнє трактування категорії "багатство" сучасному її визначенню?
11. Чому В. Петті вважав, що рівень заробітної платні робітників має мінімальну величину?
12. Чому В. Петті та П. Буагільбер негативно оцінювали роль торгівлі й торговельного капіталу у створенні національного багатства? Як вони трактували теорію вартості?
13. Прокоментувати афоризм В. Петті: "Праця є батьком багатства, а земля – його мати".
14. Визначити особливості, притаманні вченню фізіократів.
15. У чому сутність концепції природного порядку Ф. Кене? Розкрити сутність його вчення про чистий продукт.
16. Які економічні ідеї А. Тюрго підтверджують його прихильність до ідей фізіократів? У чому полягає новизна його теорії класів?
17. Пояснити, наскільки відповідають визначенням сучасної економічної науки трактування А. Тюрго категорій "багатство", "заробітна платня", "загальна економічна рівновага", "гроші", "позичковий відсоток", "ціна".
18. Якими є джерела зростання багатства, згідно з поглядами А. Сміта та Д. Рікардо?
19. Визначити концепції вартості А. Сміта.
20. Що мав на увазі А. Сміт, формулюючи положення про "невидиму руку" економічних законів?
21. Назвати принципи, які А. Сміт пропонував як основу для системи оподаткування.
22. Порівняти принцип відносних витрат Д. Рікардо та принцип абсолютних витрат А. Сміта в зовнішній політиці.

23. Дж. С. Мілль пропонував написати оновлений варіант "Багатства народів". Якою мірою йому вдалось здійснити цей намір?

24. Прокоментувати проблему, висунуту Т. Мальтусом.

25. Які основні положення факторної теорії вартості Ж.-Б. Сея?

26. Розкрити історію створення "Капіталу". Яка мета його написання?

Які наукові джерела використав К. Маркс для своїх соціально-економічних досліджень?

27. У чому сутність теорії додаткової вартості К. Маркса?

28. Чому К. Маркс не сприймав кількісну теорію грошей?

29. Що К. Маркс уважав абсолютною рентою?

30. Які особливості теорії відтворення К. Маркса?

Практичні завдання

1. Скласти табл. 6:

Таблиця 6

Винахідницька та наукова думка в Англії

Винахід та наукова думка	Рік винаходу	Автор винаходу

2. Підготувати виступ на тему: "Прусський" шлях розвитку капіталізму в сільському господарстві Німеччини: причини, особливості, значення".

3. Заповнити табл. 7:

Таблиця 7

Особливості промислового перевороту у США

№ п/п	Напрями розвитку	Особливості розвитку
1	Наука й техніка	
2	Гідроресурси	
3	Лісові ресурси	
4	Географічне розташування	
5	Промисловість	

4. Чому сьогодні звертаються до праць класиків А. Сміта, Д. Рікардо, Дж. Мілля?

5. Визначити джерела зростання багатства, відповідно до поглядів А. Сміта та Д. Рікардо?
6. Розкрити концепції вартості А. Сміта.
7. Назвати принципи, які А. Сміт пропонував покласти в основу системи оподаткування.
8. На думку Д. Рікардо, головне завдання економічної науки – визначити закони, які регулюють розподіл продукту між основними класами. Як вирішував Рікардо це завдання?
9. Як Д. Рікардо обґрунтовує процес утворення ренти?
10. Чи здійснив Дж. Мілль свій задум написати оновлений варіант праці "Багатства народів"?
11. Пояснити, чому Дж. Б. Кейнс уважав Т. Мальтуса одним із попередників своєї концепції безкризового економічного розвитку?
12. Назвати основні положення факторної теорії вартості Ж.-Б. Сея.
13. Пояснити зміст парадоксу А. Сміта про воду та алмаз. Як запропонував вирішити цей парадокс К. Менгер?
14. Який сценарій соціальних реформ запропонував Дж. С. Мілль? Проаналізувати думку Дж. С. Мілля: "Класична політична економія досягла своєї досконалості та з нею ж вона починає занепадати".
15. Однією з основних проблем дослідження "Капіталу" К. Маркса є проблема експлуатації. У чому полягає споживча вартість товару "робоча сила", згідно з його концепцією?
16. Робітник створює вартість, що дорівнює 80 одиницям. Вартість робочої сили – 30 одиниць. Чому дорівнює розмір надлишкової вартості, яку створює робітник?
17. У 1908 р. на фабриках і заводах Росії було зайнято 2 253 787 робітників. Їхня загальна заробітна платня дорівнювала 555,7 млн руб., а вироблена продукція – 4 651 млн руб. Усі витрати капіталіста досягали 4 082 млн руб. Який прибуток давав капіталісту кожний робітник? Якого рівня досягала експлуатація?
18. Капіталіст, що функціонує, позичив 2 млн дол. під 5 % річних. Середня норма прибутку дорівнює 20 %. Визначити середній прибуток, підприємницький дохід і відсоток. Назвати джерела відсотка та підприємницького доходу, згідно з К. Марксом.
19. Визначити історичне місце марксизму, його вплив на розвиток економічної науки у ХХ та на початку ХХІ ст.
20. Проаналізувати марксистські поняття "органічна структура капіталу", "норма експлуатації", "загальний закон капіталістичного накопичення".

Теми доповідей

1. Промисловий переворот в Англії.
2. Промисловий переворот у Франції та Німеччині: особливості, порівняльний аналіз.
3. Промисловий переворот у США: передумови, особливості, значення.
4. Внесок фізіократів у розвиток економічної науки.
5. А. Сміт – систематизатор економічної науки.
6. Ідеї економічного лібералізму в теоріях класиків-смітіанців і сучасні проблеми трансформації економіки України.
7. Порівняльна характеристика англійської та французької шкіл класичної політичної економії.
8. Критичний напрям політичної економії в період завершення класичної доби.
9. Теорії національної економіки та протекціонізму Г. Ч. Кері.
10. Криза марксизму як відображення кризи догматизму в сучасній вітчизняній науці.

Основні терміни та визначення

Промисловий переворот, буржуазія, робітничий клас, машинне виробництво, фабрика світу, світовий перевізник, луддити, чартисти, хлібні закони, фритредерство, парцелли, грюндерство, рантьє, економічний лібералізм, вільна конкуренція, фактори виробництва, теорія вартості, прибуток, відсоток на капітал, витрати виробництва, капітал, споживча вартість, мінова вартість, розподіл витрат, залізний закон заробітної платні, закон ринків Сея, закон народонаселення, кількісна теорія грошей, вартість, ціна, основний та оборотний капітал, дохід і його джерела.

Тема 7. Ринкове господарство країн у період монополістичної конкуренції (друга половина XIX – початок XX ст.)

План практичного заняття

1. Основні тенденції розвитку світового господарства.
2. Характерні риси та особливості господарського розвитку провідних країн світу та України.
3. Німецька історична школа.

4. Маржинальний напрям економічної думки.
5. Виникнення інституціоналізму та його напрями.
6. Формування неокласичного напрямку економічної думки А. Маршалла.

Запитання для засвоєння матеріалу

1. Чому наприкінці XIX ст. в економіці провідних країн світу відбувалися процеси концентрації виробництва?
2. Які відмінності між правилами організації господарської діяльності трестів, картелів, синдикатів, концернів?
3. Які зміни відбулися у структурі промислового виробництва США у другій половині XIX – на початку XX ст.?
4. Чим зумовлено втрату Англією світової економічної першості наприкінці XIX ст.?
5. Із якими причинами пов'язано уповільнення темпів економічного зростання Франції наприкінці XIX ст.?
6. Назвати фактори промислового підйому Німеччини наприкінці XIX – на початку XX ст.
7. Визначити основні причини Першої світової війни.
8. У чому сутність законів про теорію граничної корисності німецького економіста Г. Госсена?
9. Розкрити сутність менгерівського поділу благ на блага вищого та нижчого порядку за принципом компліментарності (доповнюваності).
10. Як О. Бем-Баверк трактує категорію "вартість" ("цінність") і принцип зменшення корисності, використовуючи приклад про самотнього поселенця?
11. Пояснити сутність теорії альтернативних витрат Ф. Візера.
12. Чим неокласична школа відрізняється від класичної?
13. У чому полягає принцип економічної рівноваги, обґрунтований А. Маршаллом?
14. Обґрунтувати концепцію еластичного попиту А. Маршалла.
15. Розкрити зміст теорії доходів А. Маршалла.
16. У чому сутність закону граничної продуктивності Дж. Б. Кларка?
17. Як, згідно з концепцією Дж. Б. Кларка, розподілено дохід між виробничими факторами?
18. Що Дж. Б. Кларк уважав статикою та динамікою?
19. У чому полягає сутність теорії рівноваги економічної системи Дж. Б. Кларка?

20. Пояснити сутність моделі загальної економічної рівноваги Л. Вальраса.
21. Назвати основні здобутки науки, техніки та технології виробництва в останній третині XIX – початку XX ст. Укажіть наслідки їхнього використання.
22. Якими були передумови та наслідки створення монополістичних об'єднань? Назвіть основні форми монополій.
23. Охарактеризувати розвиток монополістичної економіки у США (кінець XIX – початок XX ст.).
24. Охарактеризувати розвиток монополістичної економіки Німеччини (кінець XIX – початок XX ст.).
25. Охарактеризувати економічний розвиток Англії (кінець XIX – початок XX ст.).
26. Охарактеризувати процес монополізації у Франції (кінець XIX – початок XX ст.).
27. Що було характерним для становлення індустріального суспільства у Японії у другій половині XIX ст.?
28. Які наукові джерела використовував К. Маркс для своїх соціально-економічних досліджень?
29. Як трактує К. Маркс категорії "вартість", "додаткова вартість", "ціна виробництва"?
30. Розкрити механізм виникнення додаткової вартості за К. Марксом.
31. Які проблеми відтворення сукупного продукту ставить і вирішує К. Маркс у "Капіталі"?
32. Які економічні передумови зумовили появу історичної школи?
33. Порівняти погляди на предмет і метод економічної науки представників класичної та історичної шкіл.
34. Як ставились представники німецької історичної школи до принципу лібералізму?
35. Як німецька історична школа визначала продуктивні сили суспільства?
36. Назвати основні економічні положення маржиналізму.
37. У чому новизна визначення ринкової ціни А. Маршаллом?
38. Розкрити особливості моделі економічної рівноваги Л. Вальраса.
39. Розкрити сутність учення Дж. Б. Кларка про статику та динаміку.

Практичні завдання

1. Пояснити, як вплинув перехід до монополістичного капіталізму на формування світового господарства.
2. Порівняти процеси концентрації й монополізації виробництва та капіталу у США та Німеччині.
3. Визначити фактори, які зумовили швидкі темпи промислового розвитку в Німеччині.
4. У чому полягають основні відмінності в розвитку сільського господарства США та Німеччини?
5. За допомогою порівняльної таблиці показати динаміку та особливості індустріального розвитку США, Німеччини, Великої Британії, Франції.
6. Охарактеризувати найбільші колонії й колоніальну політику метрополій.
7. Чи мала позитивні наслідки колонізація чужих земель?
8. Довести, що на зламі XIX – XX ст. сформувалося світове господарство.
9. Порівняти теорію додаткової вартості К. Маркса та теорію очікувань О. Бем-Баверка.
10. Показати взаємозв'язок менгерівських концепцій про "господарство Робінзона" та економічний обмін.
11. Розкрити зміст і практичне значення оптимуму Парето.
12. Пояснити зміст ідеї, що висунув Т. Веблен: "Інститути – основа економічної поведінки".
13. З'ясувати основну ідею праці У. Мітчелла "Економічні цикли: проблема та її поставлення".

Теми доповідей

1. Прогрес науки, техніки, технології виробництва в кінці XIX – на початку XX ст.
2. Індустріалізація у США та Німеччині.
3. Шляхи індустріалізації в Англії та Франції.
4. Особливості індустріального розвитку Японії.
5. Значення економічних поглядів попередників маржиналізму.
6. Неокласичний напрям економічної думки. Внесок кембриджської та американської шкіл маржиналізму в розвиток економічної науки.
7. Теорія бездіяльного класу Т. Веблена.

8. Соціально-правовий інституціоналізм Дж. Коммонса.
9. Кон'юнктурно-статистичний інституціоналізм У. К. Мітчелла.

Основні терміни та визначення

Індустріалізація, науково-технічна революція, монополія, картель, синдикат, трест, концерн, міжнародний розподіл праці, міжнародна торгівля, міжнародні міграційні процеси, кооперативний рух, артільний рух, кредитні товариства, стадії економічного розвитку, історичний метод, принцип історизму, господарський критерій, маржиналізм, маржинальна революція, гранична корисність, цінність, споживчий вибір, індивідуальний обмін, криві байдужості, відсоток на капітал, обмін благ, альтернативні витрати, ціна попиту, ціна пропозиції, двокритеріальна сутність вартості товару, закон попиту та пропозиції, еластичність попиту, гранична продуктивність, криві байдужості, оптимум Парето, закон Парето.

Змістовий модуль 2

Розвиток ринкової економіки та економічної науки у ХХ – на початку ХХІ ст.

Тема 8. Особливості розвитку ринкового господарства та основні напрями економічної думки в Україні (ХІХ – початок ХХ ст.)

План практичного заняття

1. Роль реформ 1848 та 1861 рр. у становленні ринкових відносин в Україні. Характерні особливості розвитку економіки в пореформений період.
2. Основні тенденції промислового розвитку України на межі ХІХ – ХХ ст.
3. Становлення інституціональної наукової традиції в українській економічній думці.
4. Вплив німецької історичної школи на розвиток економічної думки в Україні.
5. Київська соціально-психологічна школа (М. Х. Бунге, М. І. Туган-Барановський, В. Я. Железнов, Д. І. Піхно).

Запитання для засвоєння матеріалу

1. Якими були соціально-економічні показники розвитку сільського господарства в Україні наприкінці XIX ст.?
2. Які нові промислові райони та галузі набули розвитку в пореформеній Україні?
3. Охарактеризувати процес розвитку міст України наприкінці XIX ст.
4. Як розвивався залізничний транспорт наприкінці XIX ст.?
5. Як розвивалася внутрішня та зовнішня торгівля на рубежі століть?
6. У який спосіб відбувалося формування банківської системи в пореформеній Росії?
7. Як відбувався процес створення перших об'єднань монополістичного типу?
8. Як відбувалася стабілізація грошової системи Росії під керівництвом С. Ю. Вітте?
9. Яку роль відігравав іноземний капітал в російській економіці на рубежі XIX – XX ст.?
10. У чому полягала індустріалізація України? Якими були її наслідки до початку Першої світової війни?
11. Як вплинула індустріалізація на розвиток українських міст?
12. Що призвело до зростання суперечностей в аграрному секторі України на рубежі XIX – XX ст.?
13. У чому полягало прогресивне значення століпінської аграрної реформи? Як її здійснювали в Україні?
14. Назвати прізвища економістів, які належали до київської школи політичної економії.
15. Які базові категорії київської школи політичної економії?
16. Як оцінювали українські економісти надбання історичної школи?
17. Пояснити основні економічні ідеї М. Тугана-Барановського.
18. Розвиток яких теорій дав змогу М. Тугану-Барановському стати економістом світового рівня?

Практичні завдання

1. Охарактеризувати передумови, основні етапи та наслідки промислового перевороту у Східній Україні.
2. Назвати характерні риси розвитку аграрних відносин в Україні напередодні 1861 р. На конкретних прикладах розкрити підприємницький характер сільського господарства України в першій половині XIX ст.

3. Розкрити зміст аграрних реформ 1848 та 1861 рр., зробити їхній порівняльний аналіз.

4. Охарактеризувати грошову реформу царського уряду 1895 –1897 рр.

5. Проаналізувати фактори, які сприяли зростанню еміграційних процесів в Україні.

6. Охарактеризувати передумови виникнення української кооперації, її види та найважливіші напрями діяльності.

7. Пояснити, чи правомірно зараховувати В. Дмитрієва та Є. Слущького до:

а) математичної школи політекономії;

б) маржиналістського напрямку?

8. Довести правильність двоїстого визначення ціни В. Дмитрієвим.

9. Охарактеризувати передумови, основні етапи та наслідки промислового перевороту у Східній Україні. Які його особливості?

10. Розкрити зміст аграрної реформи 1861 р. в Росії та особливості її реалізації у Східній Україні.

11. У чому сутність індустріалізації України. Якими були її найважливіші наслідки до початку Першої світової війни?

12. Які особливості розвитку банківсько-кредитної системи України?

13. Які наслідки здійснення столипінської аграрної реформи в Україні?

14. Охарактеризувати розвиток класичної школи політичної економії в Україні.

15. Охарактеризувати розвиток маржиналізму в Україні: київська психологічна школа.

16. Проаналізувати наукову спадщину М. І. Туган-Барановського, її значення для вітчизняної та світової економічної теорії.

Теми доповідей

1. Реформа 1861 р. та особливості її реалізації у Східній Україні.

2. Особливості технічного перевороту та нові промислові центри в Україні.

3. Розвиток банківсько-кредитної системи XIX ст. в Україні.

4. Промисловий переворот в Україні: хід, етапи, особливості.

5. Аграрні реформи середини XIX ст. та їхній вплив на економічний розвиток України.

6. Початок індустріалізації. Монополії, біржі, акціонерні товариства.

7. Столипінська аграрна реформа: причини та наслідки здійснення.

Основні терміни та визначення

Йосифінські реформи, ліквідація панщини, Маніфест про скасування кріпацтва, фабрично-заводська промисловість, споживча кооперація, ар-тільний рух, кредитні товариства, західноукраїнська кооперація, кредитна кооперація, виробнича кооперація, психологічна теорія цінності, інвестиційна теорія економічних циклів, теорія кон'юнктури, соціальна теорія розподілу, кооперативна теорія, анархічний комунізм, математична теорія споживання.

Тема 9. Господарство та економічна думка в період державно-монополістичного розвитку суспільств Європейської цивілізації (перша половина ХХ ст.)

План практичного заняття

1. Сутність державно-монополістичного капіталізму.
2. Господарство провідних країн світу напередодні та в роки Першої світової війни.
3. Світове господарство між двома світовими війнами (1918 – 1939 рр.).
4. Економіка капіталістичних країн у роки Другої світової війни.
5. Концепції імперіалізму як відображення зовнішньоекономічної політики країн Західної Європи.
6. Учення Й. Шумпетера: теорія підприємництва й теорія ефективної конкуренції.
7. Економічне вчення Дж. М. Кейнса.
8. Теорія монополістичної конкуренції Е. Чемберліна та теорія недосконалої конкуренції Дж. Робінсон.

Запитання для засвоєння матеріалу

1. Якими були наслідки Першої світової війни для Англії?
2. Що таке "стерлінговий блок"?
3. Як позначилася економічна криза 1929 – 1933 рр. на економіці Франції?
4. Як вплинула Перша світова війна на господарство Німеччини?
5. Назвати основні положення Версальського мирного договору. Які суперечності було закладено в цьому документі?

6. Назвати фактори економічного зростання Німеччини у другій половині 20-х рр. ХХ ст.
7. Охарактеризувати економічну політику фашизму.
8. Назвати складові частини "Нового курсу" Ф. Рузвельта в банківській, промисловій та аграрній сферах.
9. Назвати історичні умови виникнення кейнсіанства.
10. Що Дж. М. Кейнс уважав ефективним попитом?
11. Від чого, згідно з теорією Дж. М. Кейнса, залежить динаміка особистого споживання та інвестицій?
12. Пояснити сутність основного психологічного закону Дж. М. Кейнса.
13. Що таке "коефіцієнт мультиплікації"? Яку роль він відіграє в теорії Дж. М. Кейнса?
14. Як Е. Чемберлін характеризує сутність монополії?
15. Що таке "диференціація продукту"? Навести приклади.
16. Які нецінові фактори конкуренції зумовлюють диференціацію продукту?
17. Як Дж. Робінсон розрізняє умови досконалої та недосконалої конкуренції?
18. Які, на думку Дж. Робінсон, негативні ознаки притаманні фірмі-монополісту?
19. Що Дж. Робінсон називає монопсонією?
20. Як змінюються форми ринкової конкуренції, згідно з теорією недосконалої конкуренції Дж. Робінсон?
21. У чому відмінність підходу до аналізу монополії й конкуренції Е. Чемберліна від концепції Дж. Робінсон?
22. Проаналізуйте економічні наслідки Першої світової війни. Як вони вплинули на економіку індустріально розвинутих країн світу?
23. У чому полягає сутність планів Ч. Дауеса та О. Юнга? Якими були їхні причини й наслідки?
24. Охарактеризувати особливості перебігу світової економічної кризи 1929 – 1933 рр. у провідних країнах світу.
25. Які проблеми були в центрі дослідження неокласиків, кейнсіанців та інституціоналістів?
26. Назвати реформи "Нового курсу" президента Ф. Рузвельта.
27. Охарактеризувати поняття "старий американський інституціоналізм": причини виникнення, предмет дослідження та основні напрями.

28. У чому полягає новизна економічного вчення Дж. М. Кейнса?

29. Проаналізувати теоретичну систему та економічну програму Дж. М. Кейнса.

Практичні завдання

1. Проаналізувати економічні наслідки Першої світової війни для країн-учасниць та заповнити табл. 8:

Таблиця 8

Економічні наслідки Першої світової війни для країн-учасниць

№ п/п	Країни	Наслідки
1	США	
2	Англія	
3	Франція	
4	Японія	
5	Німеччина	

2. Охарактеризувати плани Дауеса та Юнга й заповнити табл. 9:

Таблиця 9

Плани Дауеса та Юнга

Характеристики планів	План Дауеса	План Юнга
Причини		
Основна мета		
Наслідки		

3. Назвати особливості розвитку Великої Британії після Першої світової війни.

4. Які особливості економічного розвитку Франції в післявоєнний період? Охарактеризувати економічну програму Народного фронту.

5. Розкрити сутність мілітаристської економіки Німеччини.

6. Чому робота Дж. М. Кейнса "Загальна теорія зайнятості, відсотка та грошей" – "книга, яка жахливо написана генієм" (П. Самуельсон) – є поворотним пунктом в економічній науці XX ст.? Що таке "кейнсіанська революція"?

7. Розкрити предмет та метод дослідження Дж. М. Кейнса. Що, на його думку, є причиною порушення економічної рівноваги та які існують шляхи вирішення цієї проблеми? Макроекономічна модель Дж. М. Кейнса.

8. Кому з економістів належить ідея мультиплікатора і що він означає? Що виражає кейнсіанський мультиплікатор доходу? Який зміст укладає Дж. М. Кейнс у поняття "мультиплікатор інвестицій"?
9. Розкрити сутність економічної програми Кейнса.
10. Показати, у чому різниця концепції, яку висунув Дж. М. Кейнс, від попередніх теорій
11. Навести аргументи "за" і "проти" щодо висунутої Дж. Робінсон дилеми: ефективність чи справедливість.

Теми доповідей

1. Сутність планів Дауеса та плану Юнга.
2. Світова економічна криза 1929 – 1933 рр.: причини та наслідки.
3. Світове господарство у 30-х рр. ХХ ст.
4. "Новий курс" Ф. Рузвельта: сутність та значення.
5. Внесок Дж. М. Кейнса в економічну науку.
6. Рецепти Дж. М. Кейнса.
7. Кейнсіанська макроекономічна модель. Економічна програма Дж. М. Кейнса.

Основні терміни та визначення

Стерлінговий блок, репараційний план, Велика депресія, ефективний попит, основний психологічний закон, схильність до споживання, очікувана прибутковість капіталовкладень, методи державного регулювання, мультиплікатор, недосконала конкуренція, структура ринку, концентрація виробництва, нецінова конкуренція, цінова дискримінація, монополія.

Тема 10. Розвиток національних економік країн Європейської цивілізації в системі світового господарства під впливом науково-технічної революції (друга половина ХХ ст.)

План практичного заняття

1. Науково-технічна революція та її значення для розвитку національних господарств і світової економіки загалом
2. Динаміка та структурні зміни світового господарського розвитку другої половини ХХ ст.

3. Міжнародні економічні відносини.
4. Неокейнсіанство та посткейнсіанство.
5. Теорії та економічна політика неолібералізму.

Запитання для засвоєння матеріалу

1. У чому полягають відмінності розвитку світової економіки після-воєнного періоду від довоєнного?
2. Що стало причиною створення органів світового економічного регулювання? Показати на прикладі МВФ та МБРР.
3. У чому полягає інтернаціоналізація господарського життя після Другої світової війни? Показати на прикладі ЄС.
4. Які особливості розвитку післявоєнної економіки США?
5. Що таке "постіндустріальне суспільство"? Пояснити на прикладі США.
6. Які особливості економічної моделі країн Європейського континенту?
7. Що сприяло прискореному розвитку економіки Великобританії у 50-ті рр. ХХ ст.?
8. У чому полягає економічна політика голлізму?
9. Які особливості відбудови народного господарства Японії в після-воєнні роки?
10. Які основні фактори зумовили японське "економічне диво"?
11. Що таке "неолібералізм"? У чому його відмінність від традиційного лібералізму?
12. Яких загальних принципів дотримуються неоліберали?
13. Назвати провідні теоретичні школи неолібералізму. Що поєднує сучасних неолібералів: методологія чи концептуальні положення?
14. Сформулювати основну концепцію школи Ойкена. Чим, згідно з В. Ойкеном, визначено той або інший тип господарства? Розкрити сутність доктрини соціального ринкового господарства. Яку роль в економічному житті ордоліберали відводять державі?
15. Чому Ф. Хайєка називають "останнім із лезефер"?

Практичні завдання

1. З'ясувати значення плану Маршалла для відбудови європейської економіки.
2. Охарактеризувати причини виникнення транснаціональних корпорацій і їхню роль у розвитку міжнародних економічних зв'язків.
3. Чим викликано існування наднаціональних міжнародних органів?
4. Охарактеризувати план Маршалла та наслідки його виконання.

5. Визначити, чи мала вплив американська модель економічного розвитку на інші країни світу.

6. Які основні положення концепції соціального ринкового господарства, викладеної А. Мюллером-Армаком у праці "Регулювання економіки та ринкове господарство"?

7. Розкрити основні напрями економічних реформ Л. Ерхарда. Які основні фактори їхнього успішного здійснення?

Теми доповідей

1. Структурні зміни в економіці країн, що воюють.
2. Економічні наслідки Другої світової війни. План Маршалла.
3. Прискорений розвиток економіки Німеччини та Японії.
4. Технологічна модернізація 70 – 80-х рр. ХХ ст. Формування постіндустріального суспільства.
5. Економічні погляди фрайбурзької школи неолібералізму.
6. Ф. Хайек: філософія економічної свободи.
7. Теорія економічних порядків В.Ойкена: основні положення та висновки.

Основні терміни та визначення

Науково-технічна революція, інтернаціоналізація господарського життя, інтернаціоналізація капіталу, транснаціональні корпорації, умови рівноваги на товарному ринку, план Маршалла, постіндустріальне суспільство, посткейнсіанство, неокейнсіанство, монетарне кейнсіанство, неолібералізм, соціальне ринкове господарство, ордолібералізм, сформоване суспільство, економічні регіональні союзи, транснаціональна корпорація, міжнародна економічна інтеграція, наукомістке виробництво.

Тема 11. Світове господарство та основні напрями економічної думки на етапі інформаційно-технологічної революції (кінець ХХ – початок ХХІ ст.)

План практичного заняття

1. Загальна характеристика економічного розвитку світового господарства.
2. Особливості трансформаційних економік.

3. Нові індустріальні країни: їхнє становлення й економічний розвиток.
4. Монетаризм як економічна доктрина.
5. Сучасний інституціоналізм. Теорії трансформації економіки й суспільства.

Запитання для засвоєння матеріалу

1. Назвати основні параметри економічної політики, що дістала назву "рейганоміка".
2. Які основні складові частини діяльності уряду М. Тетчер?
3. Охарактеризувати групу нових індустріальних країн першого та другого ешелону.
4. У чому сутність теореми Коуза?
5. Розкрити сутність теорій представників сучасного неінституціоналізму.

Практичні завдання

1. Назвати позитивні та негативні аспекти неоконсерватизму в економічній сфері. Розкрити сутність понять "рейганоміка" та "тетчеризм".
2. Які умови, згідно з Р. Лукасом, необхідні для здійснення так званої безкоштовної ліквідації інфляції, тобто інфляції, що не зумовлює зростання безробіття?
3. Розкрити сутність монетарної концепції. Який вигляд у монетарних побудовах має крива попиту на гроші в разі зростання доходу?
4. Якого змісту набуває грошове правило М. Фрідмена в умовах сучасної України? Яке призначення показника природної норми безробіття М. Фрідмена?
5. Чому прихильники теорії економіки пропозиції у процесі здійснення стимуляційної фіскальної політики здебільшого орієнтуються на зниження податків? Як впливають такі дії на бюджетний дефіцит?
6. Розкрити зміст та особливості кількісної теорії грошей М. Фрідмена.
7. У чому сутність монетаристських рецептів регулювання інфляції?

Теми доповідей

1. Економічний розвиток нових індустріальних країн.
2. Становлення та розвиток теорії постіндустріального суспільства.
3. Ціннісний вимір неінституціоналізму.
4. Економічна теорія М. Фрідмена.

Основні терміни та визначення

Міжнародна економічна інтеграція, Європейський Союз, глобалізація світової економіки, нові індустріальні країни, технотронний характер економічного розвитку, постіндустріальна епоха, нова економіка, науково-виробничі комплекси, кількісна теорія грошей, попит і пропозиція грошей, грошове правило Фрідмена, перманентний дохід, тимчасовий дохід, фактори пропозиції, інфляційні очікування.

Тема 12. Економічний розвиток України в умовах радянської економічної системи та його трактування в економічній думці

План практичного заняття

1. Нова економічна політика та її здійснення в Україні.
2. Індустріалізація і колективізація: позитивні та негативні наслідки.
3. Економіка західноукраїнських земель у 20 – 30-х рр. ХХ ст.
4. Економіка України в роки Другої світової війни та повоєнної відбудови (1939 – 1950 рр.).
5. Господарський розвиток України в 1950 – 1980 рр.
6. Радянська економічна думка.

Запитання для засвоєння матеріалу

1. Як вплинула Перша світова війна на економіку українських земель?
2. У чому полягає політика воєнного комунізму і як її оцінюють у сучасній літературі?
3. У чому полягала нова економічна політика? Що призвело до її згортання?
4. Як вплинула суцільна колективізація на стан сільського господарства? Назвати основні причини Голодомору 1932 – 1933 рр.
5. У чому сутність командно-адміністративної системи управління? Розкрити її позитивні та негативні сторони.
6. Назвати основні причини голоду 1921 – 1923 рр.
7. Розкрити форми й методи господарювання в період непу та його наслідки.
8. Охарактеризувати хід, особливості та наслідки сталінської індустріалізації в Україні.

9. Розкрити основні джерела переведення економіки СРСР на воєнний лад.

10. Якими були соціально-економічні наслідки приєднання західноукраїнських земель до УРСР?

11. Охарактеризувати становище сільського господарства в період відбудови економіки та роки Другої світової війни.

12. Визначити економічні втрати України в роки Другої світової війни.

13. Розкрити основні джерела перебудови економіки України в післявоєнний період.

14. Які зміни відбулися в економічній стратегії в післявоєнний період?

15. Які основні фактори сприяли відбудові та розвитку народного господарства в післявоєнний період?

16. Якими були причини та наслідки голоду 1946 – 1947 рр.?

17. Якою була грошова реформа 1947 р.? Як вона вплинула на добробут населення?

18. Які ключові напрями в економічній політиці СРСР характерні для 50 – 60-х рр. ХХ ст.?

19. Які причини та наслідки реорганізації управління промисловістю в 50-ті – на початку 60-х рр. ХХ ст.?

20. Як вплинула реформаторська діяльність М. Хрущова на розвиток сільського господарства?

21. Які особливості розвитку народного господарства СРСР у 70 – 80-ті рр ХХ ст.?

22. Охарактеризувати спроби реформування господарської системи у другій половині 80-х рр. ХХ ст.

23. Що спільного між економічними реформами 1965 р. і 80-х рр. ХХ ст.?

24. Назвати основні економічні причини розпаду СРСР.

Практичні завдання

1. Проаналізувати економічну політику урядів Центральної Ради, Гетьманату, Директорії, ЗУНР.

2. Охарактеризувати економічний розвиток західноукраїнських земель у 20 – 30-х рр. ХХ ст. Які фактори його визначали?

3. Проаналізувати економічну політику радянського уряду на першому етапі Другої світової війни.

4. Охарактеризувати окупаційну політику фашистського режиму на українських землях.

5. Порівняти рівень розвитку господарства України з рівнем в інших країнах на початку повоєнної відбудови.

6. Підбити підсумки відбудовного періоду. Як здійснювали індустріалізацію та колективізацію в західних областях України?

7. Визначити основні напрями розвитку господарства України у другій половині 60 – 80-х рр. ХХ ст. Розкрити його стагнаційний характер.

Теми доповідей

1. Економічна політика українських урядів доби національно-визвольної боротьби в 1917 – 1919 рр.

2. Економічні експерименти більшовиків в Україні: воєнний комунізм та неп.

3. Колективізація сільського господарства та її наслідки в Україні.

4. Головні причини розпаду радянської економічної системи.

5. Напрями української економічної думки тоталітарного періоду.

6. Економічний доробок учених української діаспори (20 – 80-ті рр. ХХ ст.).

7. Сталінська індустріалізація в Україні: хід, особливості, наслідки.

8. Колективізація сільського господарства та її наслідки в Україні. Голодомор 1932 – 1933 рр.

9. Якими були особливості індустріалізації та колективізації в Західній Україні?

10. Які основні причини виникнення й розвитку прихованої інфляції в Україні в 70 – 80 рр. ХХ ст.?

11. Як відбувались економічні реформи 1960 – 1970-х рр. в Україні?

12. Назвіть основні причини та форми застійних явищ в економічному житті України в 70 – 80-х рр. ХХ ст.

Основні терміни та визначення

Націоналізація, конфіскація, воєнний комунізм, неп, продрозкладка, продподаток, главкізм, централізація управління, директивне планування, сталінська індустріалізація, суцільна колективізація, індустріальний центр, антигітлерівська коаліція, ленд-ліз, економічна стратегія, сталінська економіка, дотація, командно-адміністративна система, евакуація, моделювання економіки, грошові доходи, "відлига", госпрозрахунок, гіпертрофований ринок, бюджетний дефіцит.

Тема 13. Формування засад ринкового господарства в Україні (90-ті роки ХХ ст. – початок ХХІ ст.)

План практичного заняття

1. Проблеми соціально-економічного реформування української економіки.
2. Формування фінансової та грошово-банківської систем.
3. Зовнішньоекономічні зв'язки України.
4. Сучасний етап розвитку української економічної думки.

Запитання для засвоєння матеріалу

1. У чому полягає основний зміст перетворень в економіці України в перехідний період?
2. Як вплинув тривалий бездержавний статус України на її становище?
3. Яку економічну політику здійснював український уряд у перші роки незалежності? Чим її було зумовлено?
4. Проаналізувати розвиток української економіки в 1994 – 1999 рр. Які проблеми необхідно вирішити в Україні в ході ринкових перетворень?
5. Що сприяло проведенню грошової реформи 1996 р. в Україні? У чому полягала її сутність?
6. Що, на вашу думку, заважає подолати затяжну економічну кризу в Україні?
7. Які факторні умови конкурентоспроможності має Україна?
8. Яка зовнішньоекономічна діяльність України в сучасних умовах?

Практичні завдання

1. Визначити основні суперечності перехідного періоду.
2. Охарактеризувати проблеми практичної реалізації монетаризму в Україні.
3. Розкрити бачення й підходи до програми становлення ринкової економіки в Україні.
4. Визначити основні фактори зростання тіньового сектору української економіки та його наслідки.
5. Порівняти економічну політику президентів Л. Кравчука та Л. Кучми. Назвати спільні та відмінні риси цієї політики.
6. Яку з моделей народногосподарського розвитку могло б бути втілено в Україні?
7. Проаналізувати проблеми входження України у світову економіку.

Теми доповідей

1. Проблеми соціально-економічного реформування української економіки в перші роки незалежності.
2. Економічне становище держави у другій половині 90-х рр. ХХ ст.
3. Тіньова економіка України: складові частини, тенденції, наслідки.

Основні терміни та визначення

Лібералізація цін, проінфляційна політика, бартеризація економіки, приватизація, тіньова економіка, ринкова економіка, лібералізація економіки, регульована економіка, національна конкурентоспроможність.

Методичні рекомендації до написання контрольної роботи

Виконання контрольної роботи є обов'язковим видом самостійної роботи студента-заочника. Його варто розпочинати після прослуховування лекцій, детального опрацювання тем навчальної програми та отримання додаткової консультації у викладача. Вивчаючи теми дисципліни, варто складати конспекти, фіксуючи найважливіші положення. Самостійне вивчення теми потребує самоконтролю, який можна здійснювати за допомогою відповідних запитань, поданих у кінці кожної теми.

Контрольна робота – це форма індивідуальної роботи з вивчення навчального матеріалу студентом за програмою навчальної дисципліни "Історія економіки та економічної думки". Виконання контрольної роботи має на меті сформувати первинні навички в науковому дослідженні, розвинути вміння творчої самостійної роботи, оволодіння загальнонауковими та спеціальними методами дослідження, поглибленого вивчення окремих питань навчальної дисципліни.

У ході написання контрольної роботи у студента формуються вміння і навички в опрацюванні наукової літератури та джерел, критичному відборі інформації, здатності формулювати висновки. Контрольна робота передбачає самостійний аналіз запропонованої літератури. Із метою ознайомлення із загальною картиною подій і процесів економічної історії та історії економічної думки необхідно, насамперед, вивчити основну навчальну літературу. Розширити та поглибити знання з досліджуваної проблеми допоможе запропонована додаткова література: монографії, наукові

статті, першоджерела (переважно, останніх років видання). Найновішу літературу, яку не внесено до списку рекомендованої літератури, студент має підібрати самостійно.

Контрольну роботу складено із двох завдань. У першому завданні необхідно висвітлити теоретичне питання з історії економічної думки та історії економіки. Розкриваючи питання з історії економічної думки, необхідно зробити невеликий вступ, де охарактеризувати історичне тло, на якому сформувалася економічна думка цього періоду.

У ході висвітлення основних положень економічного вчення варто використовувати першоджерела, якими є пам'ятки економічної думки та праці вчених-економістів. Тексти або їхні фрагменти можна знайти у хрестоматіях, указаних у переліку літератури цих рекомендацій.

У висновку необхідно зазначити, який вплив мало те чи інше вчення на подальший економічний розвиток і формування наступних течій економічної думки.

Висвітлення питання з економічної історії варто розпочати із причин та передумов появи нових тенденцій економічного розвитку цього періоду. Розкриваючи основну частину питання, необхідно зазначити загальні тенденції економічного розвитку та виокремити його специфічні риси. Досліджувану проблему варто викладати в логічній та хронологічній послідовності, загальні положення підтверджувати конкретними прикладами. Не варто також забувати, що найважливішими об'єктами аналізу історико-економічного дослідження є проблема факторів, що впливають на темп і характер розвитку та рівень і особливості описуваних економічних процесів. У висновку необхідно узагальнити основні аспекти питання, подати наслідки описаних економічних процесів.

Відповіді на теоретичні питання мають містити елементи самостійного аналізу та узагальнення. У ході висвітлення теоретичних питань необхідно робити посилання на використану літературу та джерела.

Посилання подають у квадратних дужках, де вказують порядковий номер джерела у списку літератури та номер сторінки.

Другим завданням контрольної роботи є знаходження правильної відповіді на два тестові запитання та її обґрунтування. Серед запропонованого переліку тестів є такі, що містять запитання з однозначним вибором відповіді (до завдання пропонують декілька варіантів відповідей, із яких тільки одна правильна), а також із множинним вибором відповіді (до завдання пропонують декілька варіантів відповідей, серед яких декілька

правильних). Для пояснення обраної відповіді варто використовувати основну або додаткову літературу, зробивши в кінці пояснення посилання на неї.

Контрольні завдання студенти обирають, відповідно до наведеної в методичних рекомендаціях тематики, за варіантами. Контрольну роботу складено із двох теоретичних питань і двох тестових завдань.

Шифром для визначення варіанта контрольної роботи є дві останні цифри залікової книжки студента. Варіант визначають за таблицею, наведеною в додатку А. По вертикалі визначають першу цифру шифру, по горизонталі – останню. Верхня цифра завдання вказує на номер теоретичного питання, а чотири нижні – тестового завдання. Наприклад, номер шифру – дві останні цифри залікової книжки – 36. Отже, контрольні завдання – теоретичне питання № 34, тестові завдання – № 17, 46, 71, 75.

Загальний обсяг контрольної роботи має становити 12 – 15 сторінок.

Питання до контрольної роботи

1. Економічна думка Стародавнього Сходу.
2. Економічні вчення Стародавніх Греції та Риму.
3. Економічна думка Середньовіччя.
4. Зародження та поширення меркантилістських ідей.
5. Українська економічна думка в XVII – XVIII ст.
6. Зародження політичної економії в Англії та Франції.
7. Фізіократія – французький варіант класики.
8. Економічна теорія А. Сміта.
9. Теоретична система Д. Рікардо.
10. Економічні погляди послідовників Д. Рікардо.
11. Теорія народонаселення та економічні ідеї Т. Мальтуса.
12. Критики економічної системи Д. Рікардо.
13. Економічне вчення К. Маркса.
14. Історичний напрям у політичній економії.
15. Розвиток ідей класичної школи.
16. Ідеї марксизму у працях українських економістів.
17. Маржиналізм як переосмислення цінностей класичної політекономії.
18. Розвиток в Україні ідей класичної політичної економії.
19. Інституціоналізм: теорія, методологія, значення.
20. Економічне вчення М. І. Тугана-Барановського.

21. Маржинальні відкриття Є. Слуцького.
22. Теорії ринку недосконалої конкуренції.
23. Й. Шумпетер – засновник еволюційної економічної теорії.
24. Соціально-індустріальні технократичні концепції.
25. Концепція кейнсіансько-неокласичного синтезу.
26. Еволюція кейнсіанства.
27. Економічні концепції монетаристів.
28. Теорія перманентного й номінального доходу М. Фрідмена.
29. Порівняння неоінституціональної та неокласичної теорій.
30. Концепції системної трансформації ринкового суспільства.
31. Історико-фінансові дослідження в українській економічній думці XIX – початку XX ст.
32. Київська економічна школа XIX ст. у контексті зародження інституціоналізму.
33. Українська наукова школа економічної кон'юнктури та її вплив на світову економічну думку.
34. Економічний доробок учених української діаспори у 20 – 80-ті рр. XX ст.
35. Економічна наука в Україні у другій половині XX ст.

Тести до контрольної роботи

1. Кому належить таке твердження: "Усі відносини, що складаються в сучасних ринкових умовах, визначаються великими корпораціями, які випускають складну техніку":
 - а) Дж. Б'юкенену;
 - б) М. Беккеру;
 - в) Дж. Гелбрейту;
 - г) У. Мітчеллу;
 - д) К. Вікселлю;
 - е) Е. Ліндалю.
2. Що, на думку Дж. Коммонса, є пороком капіталізму?
 - а) нечесна конкуренція;
 - б) недосконалість юридичних норм;
 - в) недосконалість операцій із продажу цінних паперів;
 - г) відсутність системи державного страхування з безробіття;
 - д) суперечність між індустрією та бізнесом?

3. Виберіть представників інституціонального напрямку в економічній науці:

- а) М. Фрідмен;
- б) Т. Веблен;
- в) Дж. Б. Кларк;
- г) М. Мюрдаль;
- д) У. Мітчелл;
- е) Р. Коуз;
- є) Л. Ерхард;
- ж) Дж. Б'юкенен.

4. Яке з перелічених визначень капіталу належить Й. Шумпетеру:

- а) "капітал – це вартість, що самозростає";
- б) "капітал – це платіжні засоби, що, знаходячись у руках підприємців, змінюють структуру виробництва";
- в) "капітал – це накопичений запас продуктів праці, що виникає в результаті заощаджень і постійного відтворення";
- г) "капітал – це дисконтований потік прибутку";
- д) "капітал – це проміжний фактор виробництва, пропозиція якого залежить від кількості землі та праці, витраченої в минулому на його виробництво"?

5. Хто є автором теорії, яка стверджує, що система природної свободи породжує конфлікти між приватними та суспільними інтересами, крім цього, конфлікти виникають і всередині суспільного інтересу – між вигодою сучасного моменту та інтересами майбутніх поколінь:

- а) У. Мітчелл;
- б) К. Вікселль;
- в) А. Пігу;
- г) Дж. М. Кларк;
- д) М. Сіджвік;
- е) Дж. Гелбрейт?

6. До наведеного списку одне прізвище потрапило через непорозуміння. Яке саме:

- а) А. Сміт;
- б) К. Маркс;
- в) Д. Рікардо;
- г) Ж.-Б. Сей;
- д) Дж. С. Мілль?

7. Нова економічна політика передбачала:

- а) заміну продрозкладки продовольчим податком;
- б) централізацію розподілу сировини та готової продукції;
- в) державну монополію в зовнішній торгівлі;
- г) державну власність на велику та значну частину середньої промисловості, торгівлі, транспорту;
- д) госпрозрахунок у промисловості, що діяв в обмеженому вигляді лише на рівні трестів (об'єднань підприємств), які перебували у власності держави;
- е) заборону свободи торгівлі та згортання грошового обігу.

8. Яка з економічних шкіл є родоначальником навчальної дисципліни "Історія народного господарства":

- а) класична;
- б) меркантилізму;
- в) австрійська;
- г) стара історична;
- д) кейнсіанська;
- е) нова історична;
- є) лозаннська;
- ж) кембриджська?

9. Виберіть непримиренних противників трудової теорії вартості:

- а) К. Маркс;
- б) У. Петті;
- в) О. Бем-Баверк;
- г) Д. Рікардо;
- д) К. Кніс;
- е) К. Менгер;
- є) Ф. Візер;
- ж) Б. Гільдебранд.

10. До факторів, що гальмують процес економічного зростання в сучасній Україні, належить:

- а) рівень технологічного розвитку країни;
- б) інертність апарату державного управління;
- в) відсутність чіткої програми реформ;
- г) суперечність рішень, що приймають;
- д) усе зазначене.

11. До наведеного списку одне прізвище потрапило через непорозуміння. Яке саме:

- а) А. Маршалл;
- б) Ф. Візер;
- в) О. Бем-Баверк;
- г) К. Менгер;
- д) Дж. Робінсон?

12. Які події та процеси в економіці Англії дістали назву "аграрний переворот":

- а) звільнення селян від простої залежності;
- б) застосування машин у сільському господарстві;
- в) перехід до нових технологій обробітку землі;
- г) перехід до капіталістичної організації сільського господарства?

13. Зазначте позиції, із яких не виходив Сміт у своєму дослідженні:

- а) егоїзм людей;
- б) прагнення людей до общинного виробництва;
- в) погоня за прибутком;
- г) мета виробництва – споживча вартість;
- д) схильність людей до обміну;
- е) розподіл праці;
- є) дія об'єктивних законів.

14. Виберіть принципи оподатковування, сформульовані А. Смітом:

- а) прогресивність;
- б) пропорційність;
- в) мінімальність;
- г) максимальність;
- д) визначеність;
- е) зручність для платника.

15. Хто з економістів сформулював закон падіння норми прибутку за капіталізму:

- а) К. Маркс;
- б) Дж. С. Мілль;
- в) А. Сміт;
- г) Д. Рікардо;
- д) А. Маршалл;
- е) Дж. М. Кейнс;

- є) М. Госсен;
- ж) К. Менгер?

16. Кому належить твердження, що гроші є вирішальною силою поведінки людини, тому що вони нав'язують безтурботній людській природі жорстку дисципліну, стандартизують потреби та змінюють психологічні настанови людей:

- а) У. Мітчеллу;
- б) К. Вікселлю;
- в) Е. Ліндалю;
- г) Дж. М. Кларку;
- д) М. Сіджвіку;
- е) Дж. Гелбрейту?

17. Яку головну мету, на думку Дж. Гелбрейта, має техноструктура:

- а) максимізацію прибутку на капітал;
- б) збереження міцних позицій на ринку;
- в) удосконалювання процесу управління виробництвом;
- г) немає правильної відповіді?

18. Хто ввів в економічну науку поняття "титул власності":

- а) Р. Коуз;
- б) К. Вікселль;
- в) Дж. Коммонс;
- г) У. Мітчелл;
- д) В. Ойкен;
- е) Дж. Гелбрейт?

19. Виберіть представників інституціонального напрямку в економічній науці:

- а) М. Беккер;
- б) В. Ойкен;
- в) Е. Ліндаль;
- г) Дж. Коммонс;
- д) Дж. М. Кларк;
- е) Ф. Еджуорт;
- є) Дж. Гелбрейт;
- ж) К. Вікселль.

20. У межах якої школи було розроблено теорію кумулятивних процесів:

- а) інституціоналізму;
- б) кейнсіанства;

- в) шведської;
- г) лозаннської;
- д) чиказької;
- е) маржиналізму;
- є) фрайбурзької;
- ж) кембриджської?

21. Хто із запропонованих учених увів поняття постійного та змінного капіталу:

- а) А. Пігу;
- б) А. Маршалл;
- в) А. Сміт;
- г) К. Маркс;
- д) Д. Рікардо;
- е) С. Сисмонді;
- є) Ж.-Б. Сей;
- ж) І. Фішер?

22. Які з визначень вартості, даних Смітом, відповідають теорії трудової вартості за капіталізмом:

- а) вартість визначають працею, що купують;
- б) вартість визначають витратами праці;
- в) вартість створюють працею та природою;
- г) мінову вартість визначають робочим часом;
- д) мінову вартість визначають заробітною платнею;
- е) вартість розпадається на заробітну платню, прибуток і ренту;
- є) вартість визначають витратами виробництва?

23. Які зі смітовських визначень прибутку відповідають теорії трудової вартості:

- а) "прибуток – це підприємницький прибуток капіталіста";
- б) "прибуток – це відрахування із продукту праці робітника";
- в) "прибуток – це винагорода підприємця за ризик у разі застосування капіталу";
- г) "прибуток – це результат праці робітника понад еквівалент його заробітної платні"?

24. Зазначте, представниками якої школи є така плеяда вчених: К. Кніс, В. Рошер, Б. Гільдебранд:

- а) класичної;
- б) неокласичної;

- в) інституціоналізму;
- г) шведської;
- д) старої історичної;
- е) фрайбурзької;
- є) нової історичної;
- ж) кейнсіанства.

25. Що стало головною причиною світової кризи середини 70-х рр.

XX ст.:

- а) розбалансування економіки у зв'язку з новим етапом НТП;
- б) підняття цін на паливно-енергетичні та сировинні ресурси;
- в) послаблення ринкової саморегуляції економіки;
- г) посилення державного втручання в економіку?

26. Виберіть представників неоінституціоналізму в економічній науці:

- а) Дж. Робінсон;
- б) Т. Веблен;
- в) М. Беккер;
- г) Дж. Б'юкенен;
- д) Дж. С. Мілль;
- е) Дж. Гелбрейт;
- є) Дж. Хікс;
- ж) М. Фрідмен.

27. Мета століпінської аграрної реформи полягала в:

- а) ліквідації поміщицького землеволодіння;
- б) збільшенні обсягів сільськогосподарського виробництва;
- в) становленні фермерського господарства;
- г) поступовому витісненні великих землевласників за рахунок продажу землі селянам;
- д) становленні класу куркулів як опори самодержавства на селі;
- е) руйнуванні общини як стримувального фактора збільшення сільськогосподарського виробництва.

28. Кому з перелічених учених належить фраза: "Народи можуть розгорятися від того, що витрачають занадто багато, і від того, що витрачають занадто мало":

- а) Т. Мальтусу;
- б) П. Буагільберу;
- в) У. Джевонсу;

- г) С. Сисмонді;
- д) Е. Чемберліну;
- е) К. Вікселлю;
- є) Т. Веблену;
- ж) А. Пігу?

29. Якому з напрямів в економічній науці належить таке визначення ціни: "Ціна – це грошове вираження вартості товару":

- а) неоліберальному;
- б) неокласичному;
- в) марксистському;
- г) меркантилізму;
- д) кейнсіанському;
- е) інституціональному?

30. Антимонопольні концепції Т. Веблена та Дж. Коммонса було вперше апробовано:

- а) до світової економічної кризи 1929 – 1933 рр.;
- б) у період "Нового курсу" Ф. Рузвельта;
- в) після Другої світової війни.

31. Хто із представників інституціонального напрямку розробив теорію соціальних конфліктів:

- а) Дж. Робінсон;
- б) М. Мінз;
- в) Т. Веблен;
- г) Дж. Коммонс;
- д) Дж. Гелбрейт;
- е) Мітчелл?

32. Зміни в галузевій структурі світового господарства у другій половині ХХ ст. полягали в:

а) збільшенні питомої ваги сільського господарства у США та зменшенні питомої ваги промисловості в Західній Європі;

б) зменшення питомої ваги сільського господарства у США та питомої ваги промисловості в Західній Європі;

в) збільшенні питомої ваги сфери послуг у Японії, Західній Європі та США;

г) зменшенні питомої ваги промисловості в Західній Європі, Японії та США.

33. Хто з економістів уважав заробітну платню граничним продуктом праці:

- а) Д. Рікардо;
- б) А. Маршалл;
- в) Т. Мальтус;
- г) К. Маркс;
- д) Дж. Хікс;
- е) Дж. Б. Кларк;
- є) Г. Ч. Кері;
- ж) С. Сисмонді?

34. Хто із запропонованих учених розробив принцип порівняльної переваги:

- а) Дж. М. Кейнс;
- б) Ж.-Б. Сей;
- в) Д. Рікардо;
- г) М. Фрідмен;
- д) І. Тюнен;
- е) Л. Вальрас;
- є) К. Менгер;
- ж) А. Ж. Тюрго?

35. Які з перелічених заходів використовували для виходу з економічної кризи 1929 – 1933 рр. і в США, і в Німеччині:

- а) виплати компенсацій фермерам за скорочення посівних площ;
- б) прийняття програми суспільних робіт;
- в) розпуск профспілок;
- г) лібералізацію зовнішньої торгівлі.

36. Усі положення Парето-оптимальності дійсні лише за умов:

- а) регульованої монополії;
- б) створеної конкуренції;
- в) монополістичної конкуренції;
- г) олігополії;
- д) монопсонії.

37. Детальну регламентацію цехового виробництва зумовлено:

- а) піклуванням про споживача;
- б) вимогами церкви;
- в) престижем професії;
- г) вузькістю ринку.

38. Зазначте причини, що, на думку Сисмонді, призводять до звуження ринку, а отже, неможливості саморозвитку капіталізму:

- а) безробіття;
- б) прагнення капіталістів до розширення виробництва;
- в) скорочення прибутку робітників;
- г) скорочення попиту капіталістів;
- д) звуження зовнішнього ринку;
- е) скорочення попиту робітників;
- є) залучення до капіталістичного виробництва відсталих країн.

39. Які зі смітовських визначень ренти відповідають теорії трудової вартості:

- а) "рента – це елемент витрат виробництва";
- б) "рента – це неоплачена праця робітника";
- в) "рента – це продукт людської праці та природи";
- г) "рента – це продукт природи";
- д) "рента – це продукт людської праці";
- е) "рента – це відрахування з продукту праці робітника"?

40. Хто з перелічених учених є автором концепції промислового виховання нації:

- а) В. Рошер;
- б) А. Сміт;
- в) К. Кніс;
- г) Дж. М. Кейнс;
- д) Ф. Ліст;
- е) Д. Рікардо;
- є) Т. Мальтус;
- ж) Дж. Хікс?

41. Згідно з аграрною реформою 1848 р., українські селяни:

- а) оголошувалися вільними громадянами держави;
- б) звільнялися від панщинних повинностей;
- в) дістали право вільно користуватися сервітутними володіннями;
- г) дістали право бути власниками землі.

42. Унаслідок ліквідації кріпосного права у Східній Україні:

- а) повністю збережено поміщицьке землеволодіння;
- б) майже повсюди зменшено селянські земельні наділи, якими селяни користувалися до реформи;

в) майже повсюди збільшено селянські земельні наділи, якими селяни користувалися до реформи;

г) земельні наділи селяни дістали безкоштовно;

д) земельні наділи селяни повинні були викупити в поміщиків.

43. Який із напрямів економічної реформи 1965 р. у СРСР названо правильно:

а) зміну правил розподілу прибутку між державою та підприємством;

б) зміну кількості планових показників;

в) створення фондів матеріального стимулювання;

г) збільшення амортизаційних відрахувань?

44. Хто є автором економічної теорії прав власності:

а) Р. Коуз;

б) К. Вікселль;

в) Дж. Коммонс;

г) У. Мітчелл;

д) В. Ойкен?

45. На відміну від США, процес монополізації в Німеччині на межі XIX – XX ст. мав такі особливості:

а) стосувався лише розвитку великих промислових галузей;

б) відбувався повільніше, ніж у США;

в) об'єднувалася незначна кількість фірм, компаній;

г) відбувався не на основі трестів, а на основі картелів і синдикатів.

46. Що з переліченого характерно для періоду кризи рабовласницької економіки Стародавнього Риму:

а) наділення земельними ділянками рабів;

б) припинення розорення вільних громадян;

в) занепад сільського господарства, ремесла;

г) розквіт великих землевласницьких господарств;

д) неможливість подальшого безмежного поповнення кількості рабів?

47. Відповідно до концепції "справедливої ціни" Ф. Аквінського, в основі вартості (цінності) товару лежить:

а) витратний принцип;

б) морально-етичний принцип;

в) витратний і морально-етичний принципи одночасно;

г) правильна відповідь б);

д) немає правильної відповіді.

48. Хто з економістів нової історичної школи дав визначення фінансового капіталу як процесу абсолютного підпорядкування промислового капіталу позичковому:

- а) Г. Шмоллер;
- б) К. Бюхер;
- в) В. Зомбарт;
- г) Л. Brentano;
- д) Д. Штольцман?

49. Яке з перелічених визначень капіталу належить І. Фішеру:

- а) "капітал – це вартість, що самозростає";
- б) "капітал – це гроші, що дають додаткові гроші";
- в) "капітал – це дисконтований потік прибутку";
- г) "капітал – це накопичений запас продуктів праці, що виникає в результаті заощаджень і постійного відтворення";
- д) "капітал – це проміжний фактор виробництва, пропозиція якого залежить від кількості землі та праці, витраченого в минулому на його виробництво"?

50. Хто запровадив у життя теоретичні неоліберальні постулати:

- а) В. Ойкен;
- б) В. Репке;
- в) Л. Ерхард;
- г) У. Ростоу;
- д) А. Мюллер-Армак?

51. Хто є автором теорії суспільного вибору:

- а) Дж. Гелбрейт;
- б) Дж. Б'юкенен;
- в) М. Беккер;
- г) У. Мітчелл;
- д) Е. Ліндаль?

52. Хто є автором висловлювання: "Цінність продукту виробництва створено не за рахунок витрат, а він виникає з дисконтування майбутніх послуг капіталу":

- а) І. Фішер;
- б) Т. Веблен;
- в) Дж. Б. Кларк;
- г) М. Мюрдаль;
- д) У. Мітчелл?

53. У теорії недосконалої конкуренції сутність монополії розглядають як:

а) фактор, що впорядковує соціально-економічні відносини ринкового середовища;

б) фактор, що дестабілізує соціально-економічні відносини ринкового середовища;

в) фактор, що є нейтральним щодо соціально-економічних відносин ринкового середовища?

54. Кому належить твердження, що гроші є вирішальною силою поведінки людини, тому що вони нав'язують безтурботній людській природі жорстку дисципліну, стандартизують потреби та змінюють психологічні настанови людей:

а) У. Мітчеллу;

б) К. Вікселлю;

в) Е. Ліндалю;

г) Дж. М. Кларку;

д) М. Сіджвіку?

55. Нова податкова та фінансова політика уряду М. Тетчер передбачала:

а) збільшення податкових пільг;

б) збільшення податків великих корпорацій;

в) збільшення кредитів, які надавали приватним особам банки країни;

г) скорочення чисельності державного апарату та витрат на його утримання;

д) скасування контролю над цінами й заробітною платнею.

56. Причинами Великої депресії стали:

а) різке скорочення кількості грошей в обігу;

б) екзогенний спад споживання та інвестицій;

в) попередній спад у сільському господарстві;

г) комплекс несприятливих обставин як у фінансовому, так і реальному секторі економіки.

57. Хто є автором визначення: "Капітал – це є запас, який породжує послуги капіталу, що обертається прибутком":

а) У. Мітчелл;

б) К. Вікселль;

в) А. Пігу;

г) М. Сіджвік;

д) І. Фішер?

58. Основна економічна ідея трактату "Артхашастра":

а) розвиток натурального господарства;

б) ідеологізація індійського суспільства;

в) основну роль в економіці відіграє держава;

г) учення про управління та державні доходи;

д) немає правильної відповіді.

59. Термін "політична економія" з'явився в:

а) 1615 р.;

б) 1876 р.;

в) 1776 р.;

г) 1890 р.

60. Хто вважав, що головним завданням економічної науки є встановлення законів, які управляють розподілом суспільного багатства:

а) К. Маркс;

б) Дж. С. Мілль;

в) Д. Рікардо;

г) А. Маршалл?

61. Розподілити політекономію на 4 розділи, пов'язані з дослідженням сфер виробництва, розподілу, обміну та споживання, запропонував:

а) Ф. Кене;

б) Дж. Мілль;

в) Д. Рікардо;

г) Дж. С. Мілль.

62. Першу економічну макромодель було розроблено у працях:

а) Ф. Кене;

б) Дж. М. Кейнса;

в) К. Маркса;

г) Й. Шумпетера.

63. Галузь науки, присвячена порівняльному аналізу економічних систем, – це:

а) камералістика;

б) когнітологія;

в) компаративістика;

г) глобалістика.

64. На яких морально-етичних принципах ґрунтуються економічні погляди Конфуція:

- а) протекціоністських бар'єрів;
- б) гуманізму та вченні про ідеали;
- в) економічного лібералізму;
- г) поваги до старших;
- д) поваги до володаря.

65. Розробники моделі соціального ринкового господарства вважають, що за його умов важливою є соціально-економічна політика держави за такими напрямками:

- а) приймати закони, які б ставили під контроль монополії та давали простір конкуренції;
- б) контролювати розподіл національного доходу;
- в) провадити активну кон'юнктуру політику, сприяти зайнятості населення, стабілізації цін, досягненню економічної рівноваги й активного платіжного балансу;
- г) упроваджувати в життя принцип "власність – для всіх";
- д) усі відповіді правильні.

66. Коли й де вперше стали вживати термін "інфляція":

- а) у Північній Америці в період громадянської війни 1861 – 1865 рр.;
- б) у ХІХ ст. у Європі (у Великій Британії);
- в) після Першої світової війни 1914 – 1918 рр. (у Німеччині);
- г) у період Великої депресії у США в 30-ті рр. ХХ ст.?

67. У якій країні вперше було введено золотий стандарт:

- а) Великій Британії;
- б) Росії;
- в) Голландії;
- г) Франції?

68. Яка з форм золотого стандарту є класичною:

- а) золотомонетна;
- б) золотозлиткова;
- в) золотодевізна?

69. Хто запропонував у США використовувати долар як національну грошову одиницю:

- а) Дж. Вашингтон;
- б) Т. Джефферсон;
- в) Б. Франклін?

70. На думку Платона, основним принципом побудови держави є:

- а) задоволення різноманітних потреб людей;
- б) розподіл праці;
- в) розвиток ринкових відносин;
- г) управління господарством;
- д) немає правильної відповіді.

71. У Фрайбурзькій школі неолібералізму в концепції соціального ринкового господарства дотримуються принципів:

- а) конкуренції скрізь, де можливо, регулювання – там, де необхідно;
- б) автоматичного функціонування вільного ринкового господарства;
- в) синтезу між вільним і соціально обов'язковим суспільним ладом;
- г) соціального вирівнювання за допомогою справедливого розподілу;
- д) правильні відповіді а), б), г).

72. До посткейнсіанської школи можна зарахувати таку плеяду вчених, як:

- а) Харрод, Домар, Хансен;
- б) Фрідмен, Хайек, Мельтцер;
- в) Робінсон, Калдор;
- г) Веблен, Мітчелл, Коммонс.

73. Рівновагу попиту та пропозиції, ураховуючи фактор часу, уперше було досліджено:

- а) Бем-Баверком;
- б) Маршаллом;
- в) Самуельсоном;
- г) Хіксом.

74. У ринковому господарстві вибір споживача:

- а) є орієнтиром для виробників;
- б) впливає на розподіл ресурсів;
- в) впливає на розподіл прибутків;
- г) усі відповіді правильні.

75. Характеристиками економічного блага є:

- а) здатність задовольняти потребу;
- б) цінність;
- в) рідкість;
- г) усі відповіді правильні.

76. Кризу рабовласницької системи висвітлено в:

- а) реформах Солона;
- б) праці Платона "Держава";
- в) праці Платона "Закони";
- г) працях Луція Колумелли;
- д) праці Арістотеля "Нікомахова етика".

77. Згідно з яким планом економічної допомоги, країни, що її дістали, повинні були відмовитися від націоналізації промисловості, надати повну свободу приватному підприємництву з гальмуванням розвитку конкурентних із США галузей промисловості, зняти обмеження імпорту американських товарів і знизити ввізні митні платежі, обмежити торгівлю із соціалістичними країнами; не вивозити товари, завезені зі США:

- а) Дауеса;
- б) Юнга;
- в) Маршалла;
- г) Рузвельта.

78. Економічна політика Рейгана ґрунтувалася на рекомендаціях:

- а) кейнсіанців;
- б) представників кейнсіансько-неокласичного синтезу;
- в) неоконсерваторів.

79. У якій послідовності з'явилися форми феодального землеволодіння:

- а) бенефіцій – алод – феоде;
- б) феоде – бенефіцій – алод;
- в) алод – феоде – бенефіцій;
- г) алод – бенефіцій – феоде;
- д) феоде – алод – бенефіцій?

80. Ступінь нерівності родин у розподілі прибутків описано:

- а) законом Енгеля;
- б) кривою Філіпса;
- в) кривою Лоренца;
- г) кривою Лаффера.

Рекомендована література

Основна

1. Агапова И. И. История экономических учений : учеб. пособ. / И. И. Агапова. – М. : Экономист, 2007. – 285 с.
2. Богиня Д. П. Історія економіки та економічної думки : навч. посіб. / Д. П. Богиня, Н. М. Краус, О. В. Манжура. – Хмельницький : ХНУ, 2010. – 428 с.
3. Економічна історія : навч. посіб. / Т. В. Ус, Т. Є. Калашник, І. Ф. Лісна та ін. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2012. – 244 с.
4. Економічна історія України: Історико-економічне дослідження. У 2-х т. Т. 1 / [ред. рада: В. М. Литвин (голова), Г. В. Боряк, В. М. Геєць та ін. ; відп. ред. В. А. Смолій ; авт. кол. : Т. А. Балабушевич, В. Д. Баран, В. К. Баран та ін.] ; НАН України. Інститут історії України. – К. : Ніка-Центр, 2011. – 696 с.
5. Економічна історія України : Історико-економічне дослідження. У 2-х т. Т. 2. / [ред. рада: В. М. Литвин (голова), Г. В. Боряк, В. М. Геєць та ін. ; відп. ред. В. А. Смолій ; авт. кол. : Т. А. Балабушевич, В. Д. Баран, В. К. Баран та ін.] ; НАН України, Інститут історії України. – К. : Ніка-Центр, 2011. – 608 с.
6. История экономики и экономической мысли : учеб. пособ. / под ред. В. М. Филатова. – Х. : Изд. "ИНЖЕК", 2011. – 305 с.
7. Історія економіки та економічної думки: від ранніх цивілізацій до початку ХХ ст. : навч. посіб. / В. В. Козюк, Л. А. Родіонова, В. В. Кириленко та ін. – К. : Знання, 2011. – 566 с.
8. Історія економіки та економічної думки: ХХ – початок ХХІ ст. : навч. посіб. / В. В. Козюк, Л. А. Родіонова, Т. І. Вергелес та ін. – К. : Знання, 2011. – 582 с.
9. Леоненко П. М. Історія економічних учень : підручник / П. М. Леоненко, П. І. Юхименко. – К. : Знання, 2008. – 639 с.
10. Овечкіна О. А. Історія економіки та економічної думки : навч. посіб. / О. А. Овечкіна, І. М. Бугайова, К. В. Іванова. – Луганськ : Вид-во Східноукр. нац. ун-ту ім. В. Даля, 2009. – 344 с.
11. Проскурин П. В. История экономики и экономических учений. Экономическая история индустриальной цивилизации : учеб. пособ. / П. В. Проскурин. – К. : Интерпресс ЛТД, 2008. – 437 с.

12. Юхименко П. І. Економічна історія : підручник / П. І. Юхименко, П. М. Леоненко. – К. : Знання-Прес, 2008. – 567 с.

13. Ядгаров Я. С. История экономических учений : учебник / Я. С. Ядгаров. – М. : ИНФРА-М, 2000. – 320 с.

Додаткова

14. Беренда С. В. Еволюція економічної інтеграції в країнах Європи : монографія / С. В. Беренда. – Х. : ХНУ ім. В. Каразіна, 2010. – 167 с.

15. Бойко А. Р. Історія України : навч. посіб. / А. Р. Бойко. – К. : Академвидав, 2010. – 687 с.

16. Воробйова Л. Ю. Формування наукових шкіл. Українська школа фізичної економії / Л. Ю. Воробйова // Економіка України. – 2008. – № 4. – С. 66–67.

17. Геец В. М. Проблемность структурных трансформаций экономики стран с развивающимися рынками / В. М. Геец // Економіка та прогнозування. – 2009. – № 1. – С. 54–69.

18. Годзина Г. С. Экономическая история : учебник / Г. С. Годзина, Г. П. Воцанова. – М. : ИНФРА-М, 2007. – 254 с.

19. Гарарук Л. В. Біржова торгівля України в період нової економічної політики (1921 – 1929 рр.) : монографія / Л. В. Гарарук, Г. Г. Коцур. – Чернівці : Книги-XXI, 2007. – 198 с.

20. Горкіна Л. П. XX століття в історії української економічної думки: коротка ретроспектива : монографія / Л. П. Горкіна, М. Г. Чумаченко, О. О. Шубін. – Донецьк : ДонНУЕТ, 2011. – 141 с.

21. Задоя А. А. Взаимодействие рыночных и нерыночных аспектов в экономических реформах конца 1940 – середины 1960-х гг. / А. А. Задоя, С. В. Кузьминов // Академічний огляд. Економіка та підприємництво. – 2010. – № 1. – С. 5–10.

22. Злупко С. М. Економічна історія України / С. М. Злупко. – К. : Знання, 2006. – 367 с.

23. Клинова-Дацюк Г. М. Україна та інтеграційні процеси в сучасній Європі : навч. посіб. / Г. М. Клинова-Дацюк. – Рівне : НУВГ, 2012. – 189 с.

24. Ключин П. Р. Творческая мысль Ф. Кэнэ в 1736 – 1756 годах в связи с метафизикой "очевидности" и политико-экономической традицией / П. Р. Ключин // Вопросы экономики. – 2008. – № 12. – С. 84–98.

25. Коммонс Дж. Правовые основы капитализма / Дж. Коммонс. – М. : Высшая школа экономики РФ, 2011. – 414 с.

26. Коуз Р. Природа фирмы : истоки / Р. Коуз. – М. : Дело, 2001. – 123 с.
27. Кучин С. П. Развитие грошовой системы в Украине (середина XIX – початок XX ст.): дослідження теорії і практики в науковій спадщині М. І. Тугана-Барановського / С. П. Кучин. – Х. : Курсор, 2007. – 162 с.
28. Лебедев Э. А. Конфуцианское учение, его место и роль в построении гармоничного общества / Э. А. Лебедев, А. М. Черных // Горизонты образования. – 2010. – № 1 (29). – С. 109–114.
29. Нестеренко О. П. Карл Менгер : ученый-теоретик, наставник, фундатор австрийской традиции / О. П. Нестеренко // Економічна теорія. – 2012. – № 2. – С. 72–84.
30. Нуреев Р. М. Исторические судьбы учения Карла Маркса / Р. М. Нуреев // Вопросы экономики. – 2007. – № 9. – С. 87–103.
31. Певтиев В. И. Современный взгляд на политэкономію XIX века / В. И. Певтиев // Вестник Ивановского государственного университета. – 2008. – № 4. – С. 6–16.
32. Попов О. Є. Генезис та еволюція концепції прав власності в контексті розвитку сучасної інституціональної теорії / О. Є. Попов // БизнесИнформ. – 2013. – № 3. – С. 6–11.
33. Харрод Р. К теории экономической динамики // Классики кейнсианства. В 2-х т. Р. Харрод. Э. Хансен. – М. : Экономика, 1997. – 845 с.
34. Шаститко А. Е. Новая институциональная экономическая теория / А. Е. Шаститко. – М. : ТЕИС, 2010. – 828 с.
35. Шевченко О. О. Історія економіки та економічної думки: сучасні економічні теорії : навч. посіб. / О. О. Шевченко. – К. : Центр учбової літератури, 2012. – 280 с.

Інформаційні ресурси

36. Статистика України : науковий журнал [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua.
37. Офіційний веб-портал Верховної Ради України – Режим доступу : www.zakon.rada.gov.ua.

Додатки

Додаток А

Таблиця А1

Таблиця для визначення номерів питань контрольної роботи

	Остання цифра шифру залікової книжки										
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
Передостання цифра шифру залікової книжки	0	1* 66 41** 27 70	2 63 15 29 78	3 62 30 37 60	4 46 65 49 45	5 7 6 67 26	6 39 13 28 2	7 55 18 80 48	8 25 20 8 59	9 56 10 51 69	10 11 74 54 16
	1	20 77 42 76 31	19 50 64 44 40	18 1 52 72 9	17 35 38 68 71	16 32 14 58 43	15 73 36 17 61	14 34 19 57 75	13 23 53 3 24	12 47 21 33 4	11 12 5 79 22
	2	21 36 32 39 15	22 13 68 34 70	23 63 26 66 37	24 64 8 40 30	25 35 55 43 18	26 44 7 79 77	27 23 27 74 42	28 61 21 38 54	29 3 33 80 22	30 31 4 60 6
	3	5 53 49 28 56	4 11 78 20 45	3 57 10 25 69	2 16 24 50 73	1 59 76 1 48	35 52 12 5 2	34 46 71 75 17	33 41 19 62 14	32 58 51 9 47	31 29 65 67 72
	4	6 1 5 25 40	7 80 57 9 58	8 38 7 53 49	9 26 11 60 61	10 24 59 4 64	11 65 44 31 15	12 41 47 68 22	13 21 78 67 63	14 32 12 43 70	15 33 2 14 73
	5	25 62 72 45 13	24 28 30 19 29	23 66 50 35 20	22 23 71 69 56	21 37 75 55 17	20 46 79 27 42	19 34 3 8 77	18 6 18 39 54	17 16 74 36 76	16 48 10 52 51
	6	26 66 37 28 31	27 43 54 13 9	28 62 56 61 72	29 4 65 77 70	30 15 67 58 79	31 34 63 23 38	32 51 35 45 12	33 41 60 68 59	34 30 73 16 48	35 39 21 8 24
	7	10 36 75 18 3	9 11 5 80 69	8 55 7 76 46	7 17 57 40 50	6 49 64 53 29	5 47 25 71 6	4 78 32 20 2	3 1 10 44 27	2 52 42 26 74	1 22 14 33 19
	8	11 72 28 63 43	12 31 64 26 75	13 2 36 7 10	14 41 23 17 78	15 5 12 47 49	16 51 55 76 50	17 18 74 9 1	18 80 39 30 57	19 13 24 79 6	20 16 29 52 11
	9	30 19 70 67 58	29 34 56 60 25	28 4 33 48 21	27 53 38 66 77	26 22 14 15 62	25 71 37 8 40	24 42 45 20 73	23 27 65 3 32	22 59 61 69 46	21 44 35 54 68

* номер теми контрольної роботи;

** номери тестів.

Зміст

Вступ.....	3
Змістовий модуль 1. Становлення ринкової економіки та ринкової економічної теорії.....	6
Тема 1. Предмет і метод історії економіки та економічної думки.....	6
Тема 2. Господарство первісного суспільства та його еволюція на етапі ранніх цивілізацій.....	8
Тема 3. Особливості господарського розвитку та економічної думки періоду формування світових цивілізацій.....	9
Тема 4. Господарство та економічна думка суспільств Європейської цивілізації в період Середньовіччя.....	12
Тема 5. Формування передумов ринкової економіки у країнах Європейської цивілізації.....	14
Тема 6. Розвиток ринкового господарства в період становлення національних держав (друга половина XVII – перша половина XIX ст.).....	16
Тема 7. Ринкове господарство країн у період монополістичної конкуренції (друга половина XIX – початок XX ст.).....	20
Змістовий модуль 2. Розвиток ринкової економіки та економічної науки у XX – на початку XXI ст.	24
Тема 8. Особливості розвитку ринкового господарства та основні напрями економічної думки в Україні (XIX – початок XX ст.).....	24
Тема 9. Господарство та економічна думка в період державно-монополістичного розвитку суспільств Європейської цивілізації (перша половина XX ст.).....	27
Тема 10. Розвиток національних економік країн Європейської цивілізації в системі світового господарства під впливом науково-технічної революції (друга половина XX ст.).....	30
Тема 11. Світове господарство та основні напрями економічної думки на етапі інформаційно-технологічної революції (кінець XX – початок XXI ст.).....	32

Тема 12. Економічний розвиток України в умовах радянської економічної системи та його трактування в економічній думці	34
Тема 13. Формування засад ринкового господарства в Україні (90-ті роки ХХ ст. – початок ХХІ ст.)	37
Методичні рекомендації до написання контрольної роботи.....	38
Питання до контрольної роботи	40
Тести до контрольної роботи	41
Рекомендована література.....	58
Основна.....	58
Додаткова.....	59
Інформаційні ресурси	60
Додатки.....	61

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

Завдання
до практичних та семінарських занять
з навчальної дисципліни
"ІСТОРІЯ ЕКОНОМІКИ
ТА ЕКОНОМІЧНОЇ ДУМКИ"
для студентів напряму підготовки
6.030509 "Облік і аудит"
усіх форм навчання

Укладач **Сапрун** Галина Григорівна

Відповідальний за видання *І. П. Отенко*

Редактор *О. Г. Доценко*

Коректор *О. Г. Доценко*

План 2016 р. Поз. № 25.

Підп. до друку 21.09.2016 р. Формат 60×90 1/16. Папір офсетний. Друк цифровий.

Ум. друк. арк. 4,0. Обл.-вид. арк. 5,00. Тираж 50 пр. Зам. № 159.

Видавець і виготовлювач – ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 61166, м. Харків, просп. Науки, 9-А

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру

ДК № 4853 від 20.02.2015 р.